

Ekai
center

GIPUZKOAKO EKONOMIA
Garapen Eredua

2013

Egilea:

Laguntzaileak:

Gipuzkoako
Foru Aldundia
Diputatu Nagusia
Euskara Zuzendaritza
Nagusia

berria

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

HEZKUNTZA, HIZKUNTZA POLITIKA
ETA KULTURA SAIA
DEPARTAMENTO DE EDUCACIÓN,
POLÍTICA LINGÜÍSTICA Y CULTURA

© 2013 EKA! Center Fundazioa

Goiru Kalea 1-A

20500 ARRASATE (GIPUZKOA)

Tel. 943 25 01 04

www.ekaicenter.eu

L.G.: SS-369-2013

ISSN: 2340-1826

Taldearen zuzendaritza lana: ADRIAN ZELAIA ULIBARRI

Kolaboratzaileak: EÑAUT APAOLAZA AMENABAR

ERRUKANE APERRIBAI UNAMUNO

GOTZON GONDRA ELGEZABAL

Argitalpenaren koordinazioa: IDAZTI (www.idazti.com)

GIPUZKOAKO EKONOMIA

Garapen Eredua

2013

AURKIBIDEA

1. SARRERA

1.1 SARRERA	21
-------------------	----

2. METODOLOGIA

2.1 METODOLOGIA	29
2.2 ESTRATEGIA-ZEHAZTAPENA	33
2.3 JARRAIBIDE KONPARATIBOAK	37
2.4 GIPIZKOA NUTS 3 ERREGIO GISA	41

3. OINARRI KONTZEPTUALAK

3.1 OINARRI KONTZEPTUALAK (I)	53
3.2 OINARRI INSTITUZIONALAK (I)	57
3.3 KRISI EKONOMIKOA ETA BALIOEN KRISIA	61
3.4 EGITURA-HUTSUNEAK	65
3.5 MAILA ASKOTAKO GOBERNANTZA	69
3.6 KRISIAREN AURKAKO POLITIKAK BIDERATU BEHAR DIRA	73
3.7 FINANTZA-GLOBALIZAZIOA	77
3.8 TESTUINGURU EKONOMIKO GLOBALA	81
3.9 TEKNOLOGIA ETA GIZARTE-AURRERAKUNTZA	85
3.10 AKORDIO BERRI BATERANTZ	89
3.11 SINDIKATUEN ZEREGINA	93
3.12 ENPRESARIEN EGINKIZUNA	97
3.13 SMART SPECIALISATION	101

1. SARRERA

1.1 SARRERA

Testuinguru berri batean kokatzen da Gipuzkoa momentu honetan. Egoera instituzional berrian alde batetik eta, bestetik, finantza krisialdiaren ondoriozko erronkei aurre egiteko beharreen, bai enpresetan -eta gizartean oro har- zein erakunde publikoen aurrekontu eta jardueran.

Testuinguru honetan, lan honen helburua da Gipuzkoaren Ekonomia Garapen Eredurako oinarri kontzeptualak aztertu eta zehaztea, Gipuzkoako gizartearen oraingo erronkei eta beharrei aurre egiteko asmoz.

Mendebaldeko garapen-ereduaren oinarriak hankaz gora jarri ditu Krisialdiak. Finantza-ekonomia eta ekonomia errealaren arteko oreka berreskuratzeko beharra eta indar produktiboa berreskuratzeko behar diren aldaketak bat datoz, Gipuzkoan bertan geure politikak, geure egiturak eta gure balioak berregiteko eta berrindartzeko dugun beharrarekin.

Berregituraketa hori politika publikoen aldetik etorri behar da, jakina, baina baita ere gizarte-balioen aldetik eta enpresa eta enpresaren inguru instituzionalaren aldetik ere. Batez ere, enpresa-jarduera epe ertain eta luzera oinarritzen duten egituretan, prestakuntzan, ikerkuntzan, etab.

Berregituraketa horretarako oinarriak dira, hain zuzen, idazlan honetan azaldu eta sakondu nahi ditugunak.

2. METODOLOGIA

2.1 METODOLOGIA

1. Proiektu honen helburua da Gipuzkoako Garapen Ekonomikoaren Oinarri Kontzeptualak eta Estrategikoak aztertzea eta zehaztea, esparru ekonomikoari dagokionez, Gipuzkoako gizarteak gaur egun dituen erronkei eta beharrei aurre egin ahal izateko.
2. Proiektu honek bereziki hartuko du kontuan, gaur egun Gipuzkoako garapen ekonomikoa aztertzen denean, ezinbestekoa dela egungo finantza-krisiak Gipuzkoako ekonomia-ehunari jartzen dizkion erronkak ere aztertzea.
3. Izan ere, beste arrazoi batzuen artean, gaurko egoeraren larritasunak Proiektu honetan planteatzen den gisako hausnarketa sakona egitea eskatzen du.
4. Proiektu irekia da eta zabalik dago ideiak eztabaidatzeko eta erkatzeko. Beraz, landuko ditugunak ez dira izango dokumentu bukatuak, arlo espezifikoetan egindako aurrerapen zehatzak baizik. Horretarako, dokumentu laburrak landuko ditugu, working papers esaten zaienak, 5.000 karaktere inguru dituztenak.
5. Metodologia hau eztabaidatzeko eta erkatzeko denez, dokumentu hauen lanketa ez dugu modu linealean egingo, gorabeherak izango ditu ezinbestean. Beraz, egiten ditugun aurrerapenak eskura dagoen informazioaren arabekoak izango dira, eta Proiektuaren esparru zehatzei buruzko iritzi eta proposamenetan oinarrituko dira.
6. Edozein kasutan ere, working paper hauek dokumentu biziak dira, etengabe eguneratzen eta hobetzen direnak, Proiektuak aurrera egin ahala; batetik, EKAI Center-eko teknikariek planteatzen eta sartzen dituzten aldaketak kontuan hartuta, eta bestetik, working paper hauek irakurtzen dituztenek edo Proiektuan aztertzen diren gaietan interesa duen beste edozein pertsonak edo erakundek bidalitako ideiak jasota.

7. Irakurleari argibide batzuk ematearren, working paper hauek oinarritzko atal hauetan banatuko dira:

0. METODOLOGIA

1. OINARRI KONTZEPTUALAK ETA TESTUINGURUA

2. ERRONKA ESTRATEGIKOAK

3. PROPOSAMENAK

Proiektuaren azken emaitzari begira, 1. eta 2. atalak dira interes nagusia biltzen dutenak; hala ere, jarduteko proposamen espezifikoak planteatzeko eta zehazteko interesa antzematen den neurrian, hirugarren atal honetan jasoko ditugu.

8. Arlo bakoitzean, interesa duten gai zehatzak aztertuko dira working paper espezifikoetan, pixkanaka-pixkanaka Proiektua osatuko duen informazio guztia eta proposamenak bildu arte.

Halabeharrez, lehenengo fasean working paper hauek ez dira ikuspegi sistematiko batetik landuko; bigarren fasean, ordea, bai dokumentazioa bilatzea, bai azterketa, lehenengo fasean behar adina sakondu gabe gelditu diren interesguneetara zuzendu beharko da.

9. Working paper hauek landu ahala, EKAI Center-en buletin elektronikoaren bidez zabalduko dira (gaur egun 90.000 hartzailerak ditu) eta Interneteko Scribd datu-basean edo zuzendaritzak Proiektu honetarako bereziki sortu duen blog batean jarriko dira:

gipuzkoarengarapena.blogspot.com

Horrela, working paper horien edukiak eskuratzeko bidea erraztu nahi da, eta, aldi berean, horiei buruzko iritziak nahiz proposamenak bidalita, eztabaida irekia zabaldu.

10. Blogaren izenean (“Gipuzkoa ante la crisis – Gipuzkoa krisiaren aurrean”) bereziki hartu dugu kontuan, hasieran esan dugun bezala,

garapen ekonomikoak epe laburrera eta epe luzera Gipuzkoari jartzen dizkion erronkak zuzenean lotuta daudela gure lurraldean garatu behar diren krisiaren aurkako politikekin.

11. Blog horretan beste dokumentu interesgarri batzuk eta Gipuzkoako garapen ekonomikoarekin zerikusia duten albisteak edo gure lurraldeko krisi ekonomikoaren testuinguruarekin lotura dutenak jarriko dira. Horrela, blogaren irakurleei informazio interesgarria eskainiko diegu, Gipuzkoako etorkizun ekonomikoari buruzko ideiak hausnartu eta erkatu ditzaten.

12. Bestalde, blog horrek harpidetzeko aukera ematen du, eta horrela, egunero edo astean behin, erregistratu diren sarrera berriei buruzko informazioa jaso daiteke.

13. Proiektuko edukien aurrerapen gisa, honakoak hartuko ditugu kontuan:

- lana egin ahala, eskuratzen dugun informazio estatistikoa eta landa-lanari buruzkoa

- Gipuzkoako erakunde publikoek orain arte egindako txostenak, haiek agindutakoak edo erakunde pribatuak egindakoak, betiere Proiektuarekin lotura zuzena badute edo hura garatzeko interesgarriak badira.

- industria edo ekonomia-garapenerako politikari buruzko azterketak, erreferentzia-esparrua Euskal Autonomia Erkidegoa izanik ere, Gipuzkoarako erreferentzia interesgarriak izan daitezkeen neurrian.

- lurralde-politikari buruzko informazioa, azterketak eta proposamenak, Proiekturako interesgarriak diren neurrian.

14. Proiektua aurreratuta dagoenean, behin betiko dokumentuaren zirriborro bat jarriko da blogean, interesa duten pertsonak eta erakundeek horren bertsio ezberdinak irakurri, komentatu eta proposamenak egin ditzaten, eta, azkenik, behin betiko dokumentua idatzi.

2.2 ESTRATEGIA-ZEHAZTAPENA

1. Azken hamarkadetan, mendebaldeko politika ekonomikoen akatsik handienetako bat, gure ustez, herritarrek politika horiek ez ezagutzea eta ez ulertzea izan da.

2. Bistakoa da kudeaketa ekonomikoaren eta politika publikoen zenbait alderdi oso konplexuak direla eta ez direla batere errazak biztanle-multzo handi bati helarazteko.

Baina egia da, era berean, arduradun politikoek ahalegin irmoa egiten badute politika ekonomikoaren ildo nagusiak ezagutarazten eta azaltzen, horrek eragin erabakigarria duela gizarte-sektoreek politika horiek ezagutu eta ulertu ditzaten.

Jakina, arlo honetan funtsezkoa da tarteko erakundeen eginkizuna ere (alderdi politikoak, sindikatuak, elkarteak, komunikabideak ...). Hala eta guztiz ere, gai honetan abiapuntu funtsezkoa da erakunde publikoen oinarritzko politikak ezagutaraztea eta —ahal den neurrian— azaltzea.

3. Ez dugu ahaztu behar, Gipuzkoa bezalako lurralde historiko batean, garapen ekonomikorako estrategia erreferentzialetan lurraldearen beraren interesak ondoko lurraldeen interesekin koordinatu beharra dagoela, eta Europar Batasunak gai horri buruz duen sentsibilitate berezia ikusita, Europar Batasunaren eskualde-arloko garapen-politiken “espezializazio adimentsuaren” estrategiekkin.

4. Arlo honetan terminologia ezberdina eta nahasi samarra erabiltzen bada ere, Gipuzkoako garapen ekonomikoari eta industria-politikari dagokionez, politika horiek termino hauen inguruan kokatu ditzakegu: “ildo estrategikoak”, “estrategiak” edo “helburu estrategikoak”¹.

¹ Esaterako, Gipuzkoa 2020 dokumentuan “apustu estrategikoak”, “lan-ildoak” eta “proiektu eta programa estrategikoak” kontzeptuak bereizten ziren.

5. Lehenik eta behin, logikoa denez, garapen ekonomikorako politikak helburu kontzeptual jakin batzuetara begira jarri behar dira; esaterako, krisia gainditzea, langabezia gutxitzea, hazkundea bultzatzea, etab. Baina helburu horiek adieraztea komenigarria bada ere, orokorregiak izan daitezke aukera politiko ezberdinak ulertzeko eta balioesteko benetan baliagarriak izan daitezten. Horrek ez du esan nahi, ordea, esplizitatu egin behar ez direnik; izan ere, banan-banan aipatzeak, dagokien ordenan azaltzeak, definitzeak edo kontzeptu bat edo bestea azpimarratzeak esangura handia izan dezake lehentasun politikoen garapenean eta interpretazioan.

6. Terminologia bat zein bestea erabili, garrantzizkoena da garapen ekonomikoaren alorrean gobernu jakin batek bere lurraldean abiarazi nahi dituen oinarritzko ekintzak zentratzea.

7. Oinarritzko estrategia horiek izaera desberdina izan dezakete. Kasu batzuetan “proiektu estrategikoak” izan daitezke. Beste batzuetan, lurralde osoari dagozkion zeharkako jarduera-ildo “funtzionalak”. Jarduera horiek enpresara, ikerketa-zentroetara, ikastetxeetara, erakunde publikoetara edo gizarte osora bideratu daitezke.

8. Estrategia funtzional edo zeharkako soilak hobeto uztartzen dira azken hamarkadetan nagusitu den industria-politikaren ikusmoldearekin, hau da, politika pasibo edo esku-hartze gutxikoarekin.

9. “Proiektu estrategiko” deitzen zaien horiek, ordea, eragin nabarmenagoa dute garapen ekonomikorako politika esku-hartzaileetan. “Proiektuen” araberako jarduera-eredu horrek gero eta garrantzi handiagoa izan du Gipuzkoako industria-politikak definitzerakoan.

10. Arlo horretan, bereizi egin behar dira “Gipuzkoarako proiektu estrategikoak” eta “enpresa bat edo gehiagorentzako proiektuak”. Dokumentu honetan lehenengo kontzeptuaz ari gara.

Jakina, bi kontzeptu horiek nahasi egin daitezke, eta biak hartu daitezke kontuan, garapen ekonomikorako politikak diseinatzen direnean.

Adibidez, 2009ko “Gipuzkoako Industria Sektorearen Diagnostikoa. Lehiakortasun-faktoreak eta jarduera-ildoak” izeneko dokumentuan “Lehentasunezko hiru jarduera-ardatz” identifikatzen ziren, eta, hain zuzen ere, ardatz horietako bat “Proiektu estrategikoak bultzatzea” zen, gorago aipatu dugun bezala, izaera estrategikoa duten “enpresa-proiektu” gisa ulertuta.

11. Hemenadieraz nahidugun “proiektuestrategikoen” kontzeptua lehen aipatutako “Gipuzkoarako proiektu estrategikoak” deritzona da, hau da, “Gipuzkoarako Estrategia 2020-2030” dokumentuan eman zaion zentzu berean; dokumentu horretan, “2012 eta 2015 artean garatzeko” zenbait “Proiektu eta Programa Estrategiko” proposatzen ziren:

- MUGIKORTASUN IRAUNKORRA deritzon proiektua
- ENERGIA BERRIZTAGARRIAK izeneko programa
- GIPUZKOA TALENTU ZIENTIFIKO, TEKNOLOGIKO ETA SORTZAILEAREN NAZIOARTEKO ZIRKUITUAN izeneko programa

12. Proiektu Estrategikoaren kontzeptuak interes berezia du erakunde publikoek ahalegin bateratua egin dezaten erabilgarri dauden baliabideak ahalik eta ondoen esleitzeko; izan ere, helburu funtzional edo zeharkakoetara bideratuz gero, sakabanatuta eta egoki aprobetxatu gabe geratu daitezke.

13. Horrek ez du esan nahi, jakina, garapen ekonomikorako politikak nahitaez “proiektuetan” oinarritu behar direnik. Hori horrela izatea edo ez, benetan proiektuak abian jartzeko aukera ikusteak erabakiko du, gero, inplikazio publikoaren bidez, eragin dinamizatzaile askoz handiagoa lortu ahal izateko. Baina aukera horiek egon daitezke edo ez, eta ez dira artifizialki sorrarazi behar.

14. Era horretako proiektuen alde negatiboa da, beharbada, irudi publikoaren aldetik oso erakargarriak izan daitezkeela. Arlo publikoa “proiektu estrategikoetan” inplikatzek dinamismo politikoaren irudia ematen du berez, eta hori nekez lortzen da jarduera funtzionalen edo zeharkako programen bidez. Horregatik, arduradun politikoentzat tentagarria izan daiteke proiektu “estrategikoak” bultzatzea, epe laburrerako irudian eragin nabarmena duelako, baina ez epe ertain eta luzera begira benetan eraginkorra eta funtsezkoa delako lurraldearen garapenean.

15. Europako herrialde periferikoetako azpiegituretan egindako inbertsio handiekin gertatu denak argi erakusten digu kontuz ibili behar dela arlo honetan ere. Gehiegitan gertatu da azpiegituretan egindako inbertsioak ez direla behar bezala aztertu eta pentsatu, eta azkenean izugarritzko baliabide-xahutzea eragin die eskualde horiei eta Europar Batasun osoari.

16. Ez dugu esan nahi, ordea, arduradun politikoek jarrera negatiboa izan behar dutenik industria-garapenerako “proiektu estrategikoen” kontzeptuari buruz. Kontrakoa baizik. Izan ere, horixe da gaur egungo Estatuaren oinarrizko eginkizunetako bat eta eskualdeko industria-politika eraginkorraren jardura giltzarrietako bat.

17. Gure ustez, beharrezkoa da, batetik, Gipuzkoako erakunde-arduradunen aldetik jarrera aktiboa erakustea, lurraldearen garapen ekonomikorako benetan aurrerapen kualitatibo esanguratsuak ekarriko dituzten proiektu estrategikoak antzemateko edo sorrarazteko.

Baina, aldi berean, proiektu bakoitza tentuz eta seriotasunez aztertu behar da, baliabide publikoak horretan konprometitu aurretik. Eta, batez ere, erakundeek uxatu egin behar dute eraginkortasun gutxiko edo behar bezala egiaztatu gabeko proiektuen atzean dagoen irudi-efektuaren tentazioa.

2.3 JARRAIBIDE KONPARATIBOAK

1. Ekonomia orokorrak eta Gipuzkoako industria-politikak zehazki azken hamarkadetan izan duen lastetako bat da gure ekonomistek eta buruzagi politikoek erreferentzia konparatibo “errazegiak” erabiltzen dituztela gaur egungo egoera eta bilakaera historikoa interpretatu eta ebaluatzean nahiz etorkizunerako helburuak zehaztean.
2. Ez da bigarren mailako kontua, inolaz ere. Egoera eta kudeaketaren emaitzak egoki balioestea eta helburuak ondo zehaztea edozein kudeaketa publikoren funtsezko alderdiak dira.
3. Adierazle egokiak ezarri eta, oro har, industria-politika egoki bideratu ahal izateko, funtsezkoa da beste ingurune batzuetako erreferentzia konparatiboak egitea.
4. Gure politika ekonomikoaren erreferentzia konparatibo nagusiak zehaztean egiten den lehen hutsegite estrategikoa (eta larriena, ziurrenik), zera da: gure egoera eta bilakaera zehazteko, Estatuko beste autonomia-erkidego batzuetako egoera eta bilakaera erabili izan dela.
5. EKAI CENTER-ek beste batzuetan ere nabarmendu duenez, kokapen horrek azken hamarkadetan ondorio ezin txarragoak ekarri dizkio gure politika publikoei, adibidez, hezkuntza-politikan edo osasun-politikan. Izan ere, Estatuko beste autonomia-erkidego batzuekin alderatuz, gogobetetze antzua sortu eta ez dira hartu asmo handiagoko politikak, gure egitura instituzional eta soziala gure garapen produktiboak eskatzen zuen mailan kokatzeko asmoz.
6. Industria-politikaren esparru zehatzean, fenomeno hori, batez ere, unibertsitate-politikan, lanbide-heziketan eta, berrikiago, politika teknologikoan gertatu da.

7. Estatuko beste autonomia-erkidego batzuen bilakaera erreferentziatzat hartzeak bazeukan zentzua Autonomia Estatutua abian jarri eta hasierako urteetan. Alabaina, herrialde honek bere dinamismo produktiboa eskuratu eta pixkanaka-pixkanaka estatuko batez bestekotik urrundu eta Europako batez bestekora hurbiltzen hasi zenean, geroz eta ageriago zegoen paradigma-aldaketa behar zela. XXI. mendearen lehen hamarkadan ere gure industria-politikaren diseinuan irizpide berberak mantendu izanak adierazten du gure industria-politikak aurrera jotzeko indarra eta autokritika-gaitasuna galdu duela.

8. Hori gertatzeko arrazoiak agerikoak dira: behin eta berriro gizarte-ekipamendu edo industria-gaitasun apalagoa dutenekin alderatuz gero, oso erraza da inpresio positiboa ematea, eta denok dakigu zer garrantzia duen irudiak funtzio politikoan.

9. Alabaina, horren ondorio negatiboak begi-bistakoak dira. Erreferentziako irizpide horiek gure politika publikoen konpromiso-eta exijentzia-maila apaltzen dute, eta gure ekonomia norabide egokian tenkatzea galarazten dute.

10. Ez du ezertarako balio gure berrikuntza-gaitasuna Espainiako autonomia-erkidegokoenarekin alderatzeak, gure enpresek herrialde aurreratuenekin lehiatu behar badute. Ez du ezertarako balio gure unibertsitatearen egoera justifikatzeko, “Espainiako beste unibertsitate batzuek emaitza txarragoak” ateratzen dituztela argudiatzea. Ondorio horietarako guztietarako, Europako herrialderik aurreratuenekin alderatzea gomendagarria baino gehiago da: gure arduradun politikoen auto-exijentzia maila, legebiltzarraren gainbegiraletza, adituen azterketak, kritika politikoa, etab. koordinatu egokietan kokatzeko ezinbesteko baldintza da.

11. Gure ustez, gure industria-garapenerako politikarako erreferentziak bilatzean egiten den beste hutsegite bat zera da: Estatuarekin, eta ez eskualdeekin, alderatzea.

12. Argi dago hein batean interesgarria izan daitekeela gure inguruneko informazio zehatzak beste estatu batzuetako

egoerarekin alderatzea, batez ere esparru instituzional zehatz batzuetan. Baina ondorio ekonomikoetarako alderaketek ez dute ezertarako balio, EA Eren dimentsio “erregionala” (eskualdekoa) edo Gipuzkoaren dimentsio “eskualdekoa-tokikoa” kontuan hartzen ez badugu.

13. Adibidez, BPGaren bilakaeraren ondorioetarako edo gure berrikuntza-gaitasunaren ondorioetarako, Frantziarekin edo Alemaniarekin alderatzeak ez digu ezertarako balioko, ez badugu kontuan hartzen Frantziak nahiz Alemaniak beren baitan hartzen dituztela gurearen pareko ezaugarriak (hirigintzari edo industriari lotutakoak) dituzten eskualdeak, baina horiekin batera daudela nekazaritzak edo turismoak pisu handiagoa duten eskualdeak ere.

14. Horrek esan nahi du ondorio ekonomikoetarako, gure egoera eta bilakaera alderatzeko, ez direla erabili behar Europako estatu aurreratuen parametroak eta bai Europako “eskualde” aurreratuen parametroak edota, izatekotan, tamaina txikiko estatu batzuetako parametroak. Hori Euskal Autonomia Erkidego mailan agerikoa bada, askoz ere agerikoagoa da Gipuzkoaren kasuan.

15. Jakina, beti ez dago eskualdeetako parametroak xehetasun nahikoz eskuratzerik. Hori gertatzen denean, azterketek ez dute irakurlea (edo herritarra) engainatu behar eta, horretarako, argi eta garbi azaldu behar dute erabilitako informazioa erlatibizatu beharra dagoela, informazio hori eskualde askori dagokielako, edo estatu bati dagokiolako.

16. Agerian dagoenez, aipaturiko arrazoiak medio, kasu horretan ere irizpide konparatiboa askoz ere zorrotzagoa da normalean erabiltzen den “Europako estatuen” ohiko aipamena baino eta, beraz, ez da oso irizpide erakargarria arduradun politikoentzat. Halere, gure iritzian, norbere buruarekin zorrotz jokatzeko eta konpromisoa izateko, ezinbesteko neurria da, baldin eta Gipuzkoako industria-garapenerako politiken jarraipena egoki diseinatu eta bideratu nahi badugu.

2.4 GIPUZKOA NUTS 3 ERREGIO GISA

1. Behin eta berriro aipatu izan dugu Gipuzkoako eta, oro har, Euskal Herriko egoera eta bilakaera egiaztatzeko konparazio modura erabiltzen den informazio estatistikoa zabaltzeko irizpideak berraztertu egin behar direla, zenbait parametro sozioekonomikori dagokienez.
2. Izan ere, Gipuzkoako datu estatistikoak Europako beste nazio edo estatu batzuetakoekin gehiegi konparatzea akats bat izan da, eta ondorio larriak ekarri ditu gure politika publikoak zuzen bideratzeko orduan.
3. Gipuzkoako informazio estatistikoa Espainia, Frantzia edo Alemaniako estatuetoarekin konparatzeak informazio interesgarria eman dezake, jakina, baina konparazio hori egiteko behar adinako oinarri homogeneorik ez izateak, halabeharrez, ondorio positiboegiak ematen dizkio Gipuzkoari hainbat arlotan: garapen ekonomikoan, industrializazioan, berrikuntzan, ekipamendu teknologikoan, etab.
4. Bistakoa da Gipuzkoak berezko oinarri eta ezaugarri soziologiko eta instituzionalak dituela eta horiek guztiak kontuan hartu behar direla datuak interpretatzerakoan. Hala ere, garapen ekonomikoari dagokion informazio estatistikoa balioestean bereziki, konparazioak –ahal den neurrian behintzat- antzeko eskualde-inguruneen artean egin behar dira.
5. Horretarako, Eurostaten irizpideak hartuko ditugu gidari, Europako Parlamentuak eta Kontseiluak onartu zuen 1059/2003 Araudian oinarritutakoak hain zuzen. NUTS Araudia dugu hori (Lurralde Unitate Estatistikoaren Nomenklatura).
6. Estatu kideetatik abiatuta, Araudi horrek lehendik dauden lurraldeko administrazio-unitateak hartzen ditu oinarri eta hiru mailatan sailkatzen ditu, bakoitzak duen biztanle-kopuruaren arabera:

MAILA	GEHIENEO BIZTANLERIA	GUTXIENEO BIZTANLERIA
NUTS 1	7.000.000	3.000.000
NUTS 2	3.000.000	800.000
NUTS 3	800.000	150.000

Lurraldeko administrazio-unitatea maila jakin bati eskatzen zaion biztanle-kopurura iristen ez denean, geografikoki mugakide dituen unitateak gehitzen zaizkio maila horretara iritsi arte.

1059/2003 Araudiak adierazten duenez, *“Eskualdeetako estatistikak konparatu ahal izateko, eskualde horiek konparagarriak izan behar dute biztanle-kopuruari dagokionez”*.

Europako Parlamentuak eta Kontseiluak arautzen duen eskualde-mailako NUTS sailkapenarekin batera, Eurostatek Tokiko Administrazio Unitateen (LAU) sailkapena definitu du, bi mailatan (LAU 1 eta LAU 2) eta “bateragarria da NUTS sailkapenarekin”. LAU 2 mailan daude udalerrriak edo baliokideak. LAU 1 mailari dagokionez, zenbait estatutan tarteko mailak definitu dira udalerrien eta NUTS 3 eskualdeen artean; esaterako, Frantzia (kantonamenduak) eta Alemanian (“Verwaltungsgemeinschaften”). Beste estatu batzuetan, hala nola Italian eta Espainian, LAU 1 maila NUTS 3 eskualde-mailarekin bateratzen dute. Beraz, Gipuzkoa NUTS 3 mailako “eskualde” gisa edo LAU 1 mailako toki-entitate gisa sailkatuta geratuko litzateke.

7. Espainiaren kasuan, oro har, NUTS lurralde-sailkapena lehendik dauden administrazio-egiturei dagokie. Probintziak NUTS 3 mailan daude, autonomia-erkidegoak NUTS 2 mailan, eta NUTS 1 mailan leudeke autonomia-erkidegoak eta, zenbait kasutan, “autonomia-erkidegoek osatutako elkarteak”, eskatzen den biztanle-kopurua gutxienekora iristen ez bada.

8. NUTS 1 mailari dagokionez, Gipuzkoa “Ipar-ekialdeko” eskualdean kokatuta dago, eta hor sartzten dira EAE, Nafarroa, Errioxa eta Aragoi:

9. NUTS 2 maila bat dator Euskal Autonomia Erkidegoarekin (ES21), eta NUTS 3 maila Gipuzkoako Lurralde Historikoarekin (ES212).

10. Beraz, NUTS 3 maila da Gipuzkoari dagokiona, Europako eskualde-mailako estatistikak konparatzen direnean.

11. NUTS 3 maila hori Espainiako 50 probintziari dagokie, eta Alemaniako 439 barrutitan, Frantziako 96 kantonamendutan eta Italiako 110 probintzian aplikatzen da.

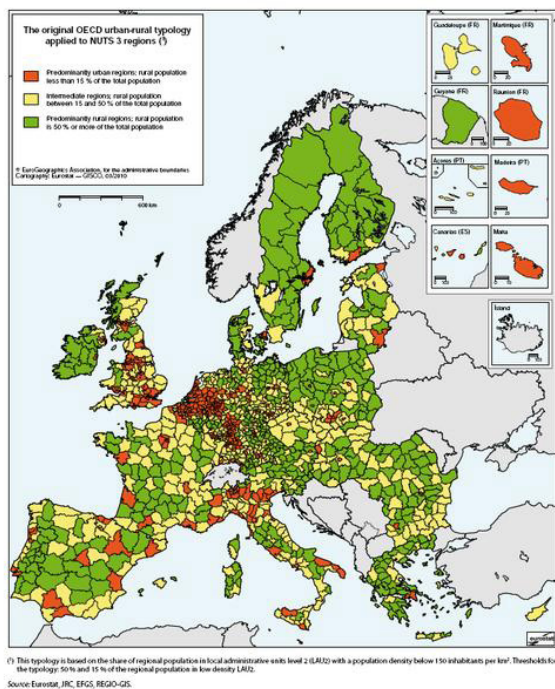
Erreferentzia gisa, esan behar da, eskualde-mailako estatistikei dagokienez, Zipre, Luxenburgo edo Liechtenstein hiru mailetan sartzten direla: NUTS 1, NUTS 2 eta NUTS 3.

Bestalde, kontuan hartu behar da Alemaniako barrutiak Frantziako kantonamenduak edo Espainiako probintziak baino dimentsio txikiagokoak direla.

12. Kontuan hartu behar da, jakina, informazio estatistiko konparatuaren garrantziari dagokionez, Europako sailkapenetan

erreferentzia gisa erabili ohi den biztanle-dimentsioaren faktorea elementuetako bat besterik ez dela informazioaren tratamenduan eta hedapenean. NUTS 3 erreferentzia-maila hartzen badugu oinarri gisa, eta kasu bakoitzean esanguratsua den informazioaren ezaugarriak hartzen badira kontuan, Europar NUTS 3 maila duten eskualdeekin konparatu beharko litzateke Gipuzkoa, baina baita ezaugarri batzuk zein besteak dituzten maila horretako eskualdeekin ere. Zentzu horretan, oso sailkapen interesgarria da OECDk egiten duena, eskualdeen landa-tipologian edo hiri-tipologian oinarritzen baita, eta NUTS 3 sailkapenean ere aplikatzen da. Sailkapen horren arabera, Europako NUTS 3 eskualdeak hiru tipologiatan banatzen dira: nagusiki hiritarra, tartekoa eta nagusiki landatarra.

OECD-REN HIRI ETA LANDA TIPOLOGIA, NUTS 3 ESKUALDEEI APLIKATUA

Iturria: Eurostat

13. Bestalde, kasu bakoitzean —landa-garapena, berrikuntza, turismoa...— kontuan hartu beharko da Gipuzkoak duen kokapen erlatiboa, eta, beraz, zenbateraino interesatzen zaigun hautatutako eskualde edo administrazio-unitate multzo batekin konparatzea, gu baino egoera hobean egonik, epe ertainera edo luzera haiengana hurbildu, berdindu edo gaintitu ahal izateko.

14. Hala ere, Gipuzkoa Europako NUTS 3 –edo LAU 1- mailako estatistikekin konparatzeko irizpide orokorra nolabaiteko malgutasunez aplikatu behar da. Informazioaren azterketak eta hedapenak beste faktore instituzional batzuk ere kontuan hartu behar ditu, izan ere, kasu bakoitzean gomendagarriagoa izan daiteke konparaziorako erreferentzia batzuk edo besteak erabiltzea. Eta batez ere kontuan hartu behar da estatu-mailako edo NUTS 2 mailako estatistikei buruz eskuratu daitekeen informazioa askoz ugariagoa dela NUTS 3 mailan eskuratu daitekeena baino. Sarritan ez da egoten informazio estatistiko egokirik eta kasu bakoitzean eskuragarri dagoen informazio esanguratsuena erabili behar izaten da. Hori lortzen den kasuetan, egokia litzateke ohartaraztea, informazio hori hedatzerakoan, kontuan hartu beharko dela Gipuzkoako egoera edo bilakaera ekonomikoa konparatzen ari garen eremu geografikoek zein maila kuantitatibo edo kualitatibo duten.

3. OINARRI KONTZEPTUALAK

3.1 OINARRI KONTZEPTUALAK (I)

1. Gipuzkoako Garapen Ekonomikoa bultzatzeko politiken etorkizuneko planteamenduak nahitaez hartu behar ditu barne, batetik, epe luzerako ikuspegia eta, bestetik, krisiaren aurkako politikai begira dagoen epe labur-ertaineko ikuspegia.
2. Bistakoa dirudi, beraz, krisiaren aurkako politikak premiazko egoera zailei aurre egiteko erabili daitezkeela, hau da, kasu bakoitzak eskatzen dituen epe laburreko estrategiak aplikatzeko, nahiz eta ez izan oso koherenteak lurraldearen garapen ekonomikorako ezarrita dauden epe luzerako helburuekin.
3. Guztiz bestelakoa izan beharko litzateke, ordea, epe luzerako helburuen aurreko jarrera politikoa. Epe luzerako ikuspegi horretatik, Gipuzkoako Garapen Ekonomikoa oinarri kontzeptual zeharo ezberdinetan bermatu behar da, garapenaren aspektu kuantitatiboak eta kualitatiboak egoki uztartuz.
4. Kontzeptu horrek garrantzi berezia du Gipuzkoan, erabat industrializatutako lurraldea baita.
5. Gutxi industrializatutako lurraldeetan arreta gutxiago jarri daiteke garapen ekonomikoaren aspektu kualitatiboetan eta funtsezko helburuen, hau da, industrializazioaren eta produkzioaren garapenaren mende utzi. Gipuzkoa bezalako lurraldeetan, ordea, horrelako ikuspegiak ez dute zentzurik.
6. Gure lurraldean garatu eta mantendu egin da industria-ehuna, eta erronkak ez dira garapen kuantitatiboari dagozkionak, maila teknologikoa hobetzeari dagozkionak baizik; horrek esan nahi du produkzio-ekipoak egokitu eta langileei, teknikariei eta enpresariei prestakuntza eman behar zaiela.
7. Beste ikuspuntu batetik begiratuta, epe luzerako garapen ekonomikoa honako honen baitan dago neurri handi batean: Gipuzkoako industria-politika industrializazio-prozesuak berak

Gipuzkoako gizartean eta lurraldean sortutako egitura-desorekak gainditzeko gauza izatean. Desoreka horiek garai frankista amaitzean jo zuten puntu gorena, eta –funtsean— ondorengo administrazio demokratikoak ez dira horiek zuzentzeko gauza izan.

8. Argitu behar da, ordea, horrek ez duela esan nahi, inondik ere, Gipuzkoak desindustrializazio-prozesu bati ekin behar dionik, ezta bere industria-bultzada mantsotu behar duenik ere. Kontrakoa baizik. Zenbait tesi erredukzionistak, desindustrializazio-prozesuei egindako kritika desegokietan oinarrituta, ekonomiaren tertziarizazioa eta bankarizazioa sustatu dute azken hamarkadetan, eta horrekin espekulazioa bultzatzea eta mendebaldeko estatu askoren oinarri sozioekonomikoak suntsitzea besterik ez dute lortu, alternatiba errealik eskaini gabe.

9. Egitura-desorekak gainditzeko erronkari heltzeak esan nahi du Gipuzkoako garapen ekonomikorako politikak gizarte industrial aurreratuei dagokien garapen kontzeptuan oinarritu behar direla.

10. Oso kontuan izan behar da Gipuzkoako egitura-desoreken sakoneko arazoa ez dagoela industrializazioan, eskema “desarrollista” hutsetan edo garapenaren ikusmolde kuantitatibo hutsetan oinarritutako industrializazio-eredu “desordenatuan” baizik, eta, gaur egun, gizarte industrial aurreratueta, gero eta zailagoa da horrelakoak onartzea.

11. Garapenaren ikusmolde “kuantitatibo” huts horiek izan dira gure herrialdeetako gizarte-sektore batzuegan garapen industrial eta zientifikoarekiko desatxikimendu gero eta handiagoa eragin dutenak, eta finantzarizazio prozesuak bultzatu nahi dituzten interes-taldeek trebeki erabili –edo manipulatu— dute desatxikimendu hori, mendebaldeko ekonomia hondamendiaren atakan jartzeraino.

12. Gipuzkoaren etorkizunerako funtsezkoa da gure gizarteak garapen industrial eta zientifikoaren balorazio positiboa egitea eta horren alde gogotsu agertzea, gure ingurunearen giza garapenean

eta garapen sozialean ahaleginduz eta horretarako sormena erabiliz.

13. Ezin da industriaren garapena epe luzera mantendu, biztanleengan industriaren kultura sakon errotuta ez badago, eta are gutxiago, industria-garapenaren aurkako jarrera gero eta zabaldugoa dagoen gizarte batean.

14. Baina hori guztia erabat lotuta dago industria-garapenaren eredua bera sakon berraztertzearekin, eta horretarako, gero eta elementu kualitatibo gehiago txertatu beharko dira, balio erantsia sortu, eta berrikuntza teknologikoan oinarritu; hau da, garapen-eredu desorekatu horrek Gipuzkoan eragin dituen desoreka sektorialak, ingurumenekoak eta sozialak bere onera ekartzeko neurri koherenteak hartu beharko dira.

15. Zentzu horretan funtsezkoa da mendebaldeko gizarte batzuetan ezarri den dialektika arriskutsua gainditzea, hots, industriaren garapen-eredu kuantitatibo hori sustatu duten gizarte-sektoreen eta industrializazio kontzeptuaren beraren etsai diren beste sektore batzuen arteko dikotomia gero eta sakonagoa gainditzea.

16. Industria-garapenaren eredu kualitatiboak ezinbestean eskatzen du behar adinako maila teknologikoa lortzea, garapen ekonomikoa bultzatu ahal izateko, kuantitatiboki “hazkunde” handiagorik behar izan gabe, industria-erabilerarako lursail gehiago okupatu gabe, ingurumena edo ingurune soziala gehiago narriatu gabe.

17. Horrek esan nahi du sortzen den aberastasuna gehitzeko gauza izan behar dugula, baliabide gehiago erabili behar izan gabe. Edo beste hitz batzuekin esanda, gure industriak balio erantsia sortzeko gaitasuna areagotzen duela.

18. Epe ertainera, berrikuntza teknologikoa eta gure lan-indarraren prestakuntza dira, gure ustez, Gipuzkoako garapen industrial eta ekonomikoaren ikusmolde kualitatibo berri honen ezinbesteko oinarriak.

3.2 OINARRI INSTITUZIONALAK (I)

1. Jakina da geroz eta garrantzi handiagoa aitortzen zaiela gobernantza politikoari loturiko alderdiei, industria-politika orokorraren arloan eta, zehatzago, eskualde-politiken alorrean.
2. Gauzak horrela, Gipuzkoako Industria Politikari edo Garapenari buruzko edozein hausnarketa egiteko, lehenik eta behin, politika hori oinarritzen den gobernantza politikoaren oinarriei buruz hausnartu beharko dugu.
3. Honako hau da aztertu beharreko lehen gaia: gaur egun indarrean dagoen eskumen-esparrua kontuan hartuta, Gipuzkoarako benetako Industria Politika planteatzea komenigarria ote den.
4. Jakina denez, une honetan Industria Politikaren eskumenen muina Euskal Autonomia Erkidegoaren esku dago.
5. Horrekin batera, baina, ia maila politiko guztiek (Europar Batasunak, Estatuak, EAEk, Lurralde Historikoek eta udalek) hartzen dituzte alor horretako eginkizunak, edozein izen emanda ere (industria-politika, sustapena, enpresa-sustapena, sustapen ekonomikoa, tokiko garapena...).
6. Praktikan, beraz, Gipuzkoarako Industria Politika erakunde publiko guztiek Gipuzkoako industria-garapenera bideratzen dituzten estrategia eta jarduketara guztien batura dela jo dezakegu.
7. Denok dakigun bezala, Gipuzkoako Lurralde Historikoa udalen eta autonomia-erkidegoaren bitarteko esparru geografikoa da. Ondorio ekonomikoetarako, azken horri "eskualdea" deitzen diogu eta, horri esker, argiago antzeman daitezke haren eginkizunak, alderaketa egiteko ondorioetarako nahiz Estatuko edo Europako politikekiko mintzakidetzaren ondorioetarako.

8. Gipuzkoaren bitarteko izaera hori dela eta, garapen ekonomikoaren inguruko politiken eskumenaren inguruko ikuspegi desberdinak ager dakizkiguke.

9. Alde batetik, udal-esparruarekiko hurbiltasuna dela eta, Gipuzkoako Lurralde Historikoa ingurune aproposa izan daiteke udalen garapen ekonomikorako politikak koordinatu, bultzatu eta eusteko.

10. Aldi berean, Lurralde Historikoak zergaren alorrean edo lurralde-antolakuntzaren alorrean dituen eginkizunak direla eta, industria-garapenerako funtsezko euskarria izan daiteke.

11. Printzipioz, Industria Politikaren titulartasuna Autonomia Erkidegoaren esku dagoenez, industria-politiken diseinu orokorra egiten denean, Eusko Jaurlaritzaren aitzindaritzza ezinbestekoa da, behintzat ikuspegi estrategiko batean.

12. Alabaina, industria-garapenerako funtsezkoak diren beste esparru politiko batzuetan ere eskumenak ditu Autonomia Erkidegoak: energia-politikan, enplegu-politikan, edota unibertsitateetako eta lanbide-heziketako hezkuntza-politikan, esate baterako.

13. Nolanahi ere, Lurralde Historikoaren funtsezko eskumenak Autonomia Erkidegoaren eta Udalen bitarteko kokapen horren ondorio dira. Laburbilduta, honako hauek lirateke Lurralde Historikoaren jarduera-ildo nagusiak:

a) Gobernuak definitutako industria-politikaren jarduketak gauzatzea

b) udalen eta mankomunitateen toki-garapenerako jarduketak koordinatu eta bultzatzea

c) turismo-alorreko eta lehen sektoreko eskumen zabalak

14. Zalantzarik gabe, gobernuaren eta udalen/mankomunitateen jarduera-esparruekin bikoiztasuna gertatzeko arriskua dago jarduketa-ildo horien norabidean. Nolanahi ere, esparru batzuetan jarduketak batzeko arriskua erlatibizatu egin behar da gaur egungo krisi-egoeran.

Krisiaren aurkako politiken baitan garatu beharreko jarduketek premia eta larritasuna dela eta, badirudi garapen ekonomikorako politikari lotutako administrazio guztien ahaleginak krisi ekonomikoaren aurkako borrokan jartzeko borondatea dagoela. Puntu bateraino logikoa dirudi ahalegin guztiak norabide baterantz bideratzearen ondorioz jarduerak metatzea, baina ez da larritzekoa, erakundeen ahalegin bateratuari ahalik eta probetxu gehien ateratzeko ezinbestekoak ere izan daitezke eta.

15. Eskumenak gainjarrita dituzten erakundeen arteko bikoiztasuna saihestekotan, ziur aski garrantzi handia du inplikaturako administrazioen kudeaketa-estiloak.

Konfluentzia-arazo handiagoak sor daitezke, baldin eta bi administrazioetan alderdi politiko desberdinak badaude.

Norberaren eskumenak gauzatzean beste alderdi politiko batzuekin kontrasterik ez badago, areagotu egiten da bikoiztasun horiek gertatzeko arriskua, bai eta bikoiztasunen larritasuna ere.

Baina, aldi berean, irudiari kudeaketa operatiboari baino garrantzi handiagoa aitortzen dion kudeaketa-estiloak ere eragin dezake administrazioen arteko eskumen-talkak gertatzea.

Halatan bada, arduradun politikoaren seriotasuna eta gizarte-zentzua garapen ekonomikorako politiken konfluentzia-esparruak egoki kudeatzeko funtsezko elementua izan daiteke.

16. Alderdi politikoetako arduradunen presentziak ere nabarmen ditzake garapen ekonomikorako politiken alderdi ideologikoak/kontzeptualak.

17. Alderdi horiek aparteko garrantzia izan dezakete datozen urteetan, erakundeetara alderdi politiko berriak iristearen ondorioz, politika ekonomikoaren alderdi batzuk birbideratu egingo baitira, halabeharrez.

18. Testuinguru horretan, erakundeetan dauden buruzagi politikoeak, nork bere ikuspegi ideologikoen arabera, eurek garrantzitsutzat jotzen dituzten alderdiak indartuko dituzte garapen ekonomikorako politikan.

19. Ikuspegi ideologiko horiek ekarriko dute, adibidez, garapen ekonomikoan ala krisiaren aurkako politikan indar handiagoa edo txikiagoa jartzea, industria-politiketan gizarte- edo ingurumen-alderdiei garrantzi handiagoa edo txikiagoa aitortzea, edo industria-politikaren alderdi kuantitatibo edo kualitatiboak gehiago edo gutxiago nabarmentzea.

20. Datozen urteetan, garapen ekonomikorako politika horien planteamenduan dauden “ñabardura” horiek eragina izango dute politika horien inguruan eskumen-esparru desberdinen artean dauden harremanetan. Nolanahi ere, gure ustez, arriskua ez da horren handia. Krisiaren larritasuna eta iraupena dela eta, alderdi politiko guztiek, halabeharrez, garapen ekonomikorako politikak bultzatzea hartu beharko dute lehentasuntzat. Datozen urteetan, sikiera, alderdi politiko desberdinen esku dauden administrazioen arteko desberdintasun handienak norberaren eskumenak kudeatzeko dedikazioan eta eraginkortasunean emango dira, kontraesanezko helburuetan baino.

3.3 KRISI EKONOMIKOA ETA BALIOEN KRISIA

1. Askotan soziologoek eta giza balioetan adituek “datorren etorkizunari” buruz duten iritzia azken hamar urteetan entzuten ari garena bezalakoa da. Baina, gure ustez, hausnarketa hauek ez dute ezertarako balio “datorren etorkizunak” “etorriko zenaren etorkizunarekin” zerikusirik ez duela kontuan hartzen ez badugu.
2. Izatez, orain arte “light” bezala izendatzen ziren balioak nagusituko zirela ematen zuen eta horrek gure psikologiaren etorkizuna aurreratu zuen.
Bere alderdi positiboetan, tolerantziaren balioa gutxinaka baieztatzen ari dela ikusi izan da.
Alderdi negatibo bezala esan dezakegu tolerantzia ez dela elkarrenganako errespetuarekin baieztatzen, konformismoan, erlatibismoan eta pertsona eta giza balioen faltan baizik.
3. “Balio” berri hauek ez dira kontzientzia aurrerazalean oinarritutako bilakaeraren ondorio; alderantziz, hezkuntza-sistemaren bidez eta, bereziki, komunikabideen bidez modu sistematikoan sortutako prozesua baizik.
4. Bere jatorriarekin harreman handia du garatutako herrialdeen garapen ekonomikoak edo, hobeto esanda, gure gizarteko estrategia falta hazkunde ekonomikoak sortutako erronkei aurre egiteko.
5. Balio hauek, batera, gure gizartearen zor handiaren kausa eta ondorio izan dira. Horrek guztiak gure inguruan arazo larririk ez egotearen ikuspuntua erraztu du, dena ondo doala pentsatzea, gure esfortzua eta konpromisoa beharrezkoak ez direla pentsatzea, guztia “ezin hobea” den sistema batetik datorrela.
6. Gure ustez, hau da gure gizartearen erlatibismo modernoaren arrakastaren hazkundearen funtsezko arrazoia. Batzuentzat

hazkunde ekonomikoaren ondorioa da, beste batzuentzat txarto gauditutako hazkunde ekonomikoarena eta, azken batzuentzat, Mendebaldeko zor handiaren ametsaren ondorioa.

7. Edonola ere, gure ustez balio hauek giza kapitala hondatuko dute eta, beraz, baita gure gizarteen kapital ekonomikoa ere. Gure pertsonenganako konpromisoa, gure giza konpromisoa, sormen eta elkartasuneko balioak garapen ekonomikoaren funtsezko oinarriak dira.

8. Zientzia ekonomikoan bezala, finantza-krisiaren leherketak erlatibismo postmodernoak oinarririk ez duela adierazi du. Ez dugu bakarrik oinarri okerretan eraiki, baizik gure garapen-ahalmenaren eta giza garapenaren ahalmen hondagarria lortu dugu.

9. Korrante filosofiko eta kulturalak ez dira inoiz bakarrik finkatzen, testuinguru sozial, ekonomiko edo politiko batean baizik. Hori dela-eta krisi ekonomikoak eta bere ondorioek garrantzi handia dute epe ertainera Mendebaldeko balioen bilakaeran.

10. Baina, aldaketa hauek ez dira errazak epe laburrera. Orain, erlatibismo postmodernoaren balioak leku askotan nagusitu direlako.

11. Gure garapen sozialak, eta baita gure garapen ekonomikoak ere, gure inguruan garrantzia duen balio-sistema berregitea eskatzen dute. Gure biztanleriak jakin behar du ez dagoela garapen ekonomikorik konpromisorik gabeko biztanlerik barik.

12. Garapen ekonomikoa ez dute politika gutxi batzuk edo enpresa-exekutibo talde txiki batek lortzen. Giza konpromisoaren gogoia lanaren, lankidetzaren, elkartasunaren jatorria da, garatutako gizarteen oinarria izanik eta Gipuzkoaren etorkizuna bultzatzeko ezinbestekoa izanik.

13. Ez da lan erreza. Orain arte kapital sozialei edo balio sozialei buruz egin ditugun lanak, ikuspuntu batetik edo bestetik, gauditutako testuinguru batean oinarritu dira: kontsumoaren hazkunde faltsuan eta krisi aurreko zorrean.

14. Lehen lana, beraz, teorikoki, unibertsitateek, aholkularitzek, erakunde publikoek, etab. egindako azterketak eta proposamenak desaktibatzea da. Eta, ahal bada, zerotik hasi, pertsona berriekin, eskema berriekin, “paradigma” berriekin, azken hamarkadetan izan ditugun kontzeptu okerrak alde batera utziz.

15. Ez dalan errazagure gizartea oraindik krisiaren aurreko dinamikan dagoelako. Politikariak, komunikabideak, unibertsitateak,... balioen erlatibizazioaren hazkundearekin bultzatu dira. Eta ez dute ondo hartuko politika egiteko beste modu bat, bizitzeko beste modu bat edo pentsatzeko beste modu bat.

16. Ez da lan erraza baina, batera, premiazko lana da. Etengabekoa izango da eta gizarteak eta giza taldeek gero eta gehiago eskatuko dute.

17. Denbora luzean sinetsarazi nahi izan digute garapen ekonomikoak eta giza konpromisoak harremanik ez dutela. Gizarte eraginkorrenak bidegabekoenak direla esan digute. Irabazteko gogoia garapenaren eragilea dela, eta ez sormenaren eta ondo egindako lanaren asebetetzea. Garapen ekonomiko hori gutxi batzuen irabazietan oinarritzen dela eta besteen geldotasun, konformismo, kontsumismo eta erlatibismoan. Ikusten ari gara horrek guztiak nora eraman gaituen.

Ez gaitezen engainatu. Kontzeptu hauek izan dira azken urte hauetan giza balioetan, politikarietan eta zientzia ekonomikoan nagusitu direnak.

18. Gure ustez, Gipuzkoako etorkizun ekonomikoaren hausnarketa batek gure inguruaren eta biztanleen moralaren pizkundea kontuan izan behar du.

3.4 EGITURA-HUTSUNEAK

1. Zalantzarik gabe, azken hamarkadetan Gipuzkoako garapen-politikak eraginkorrak izan dira zenbait esparrutan. Segur aski, gure industria-ehunari eustea izan da esanguratsuena.
2. Hala ere, gure arduradun politikoak triunfalistegiak izan dira lortutako emaitzak balioesterakoan.
3. Batez ere ez dugulako izan asmo handiegirik politika publikoen oinarritzko alderdi batzuetan –garapen-politiketan zehazki– “dramatikotzat” jo genitzakeen zenbait egitura-hutsune gainditzeko edo, gutxienez, frankismoaren garaian galdutako alorrak berreskuratzeko.
4. Garapen ekonomikoari ikuspegi kuantitatibo eta globalizataile hutsetik begiratzeak ilusio faltsuetara eraman gaitzake eta, izan ere, hala gertatu zen 40 urteko diktadura-erregimena jasan ondoren, Gipuzkoak bereziki —eta Euskal Herriak, oro har— bizi izan zuen hondamendi sozial eta ekonomikoa behar bezala ez balioesteagatik.
5. Are larriagoa eta garrantzitsuagoa da, ordea, horrelako politiken ondorioz, ikusmira galtzea eta ez ikustea frankismoan sortutako egitura-hutsune nagusiak konpentsatu gabe daudela oraindik, edo besterik gabe, ahaztuta daudela.
6. Gaur egun oraindik ere sarritan aipatzen da 60ko hamarkadan Espainian —eta Gipuzkoan— hazkunde ekonomiko handia izan zela eta gure lurraldea asko hazi zela. Hala ere, egia esan behar bada, soilik diktadura-testuinguru batean gerta daitekeen garai frankistako garapen “kuantitatiboaren” ondorioz, diktadura amaitu zenean, Gipuzkoa oso egoera ahulean zegoen, produkzio-garapenaren edo epe luzekoaren ikuspuntutik begiratuta.
7. Per capita errenta hazi zen, jakina, baina erlatiboki 30eko hamarkadan zegoena baino askoz txikiagoa zen. Beraz, batzuek kontrakoa defendatzen badute ere, horrek esan nahi du,

posizionamendu erlatiboaren ikuspegitik, Gipuzkoa nabarmen “atzeratuago” zegoela diktaduraren amaieran.

8. Frankismoan hainbat industria sortu eta zabaldu ziren, baina horiek ekarritako garapenak ez zuen gainditu, inolaz ere, biztanle bakoitzeko ongizatearen hondamen erlatiboak adierazten duen atzerapena, ezta ikuspegi kuantitatibotik begiratuta ere.

9. Eta ez hori bakarrik, denok dakigu garai frankistako garapen industrialak harmonikoa ez beste edozer izan zela. Eta Gipuzkoari ekarri zizkion ondorioak tamalgarriak izan ziren. Ingurumenaren narriadura orokorra, hirigintzan gure lurraldeak jasandako hondamendia, nekazaritza-sektorea ia erabat desagertu izana, Europan ezagutzen ez zen tamainako krisi kultural, soziologiko eta politikoa, hirugarren munduari dagokion administrazio publikoa, eta batere eraginkortasunik gabeko hornidurak osasungintzan eta hezkuntzan.

10. Horra hor abiapuntua. Eta autonomiarekin daramatzagun 30 urteotako arazoa hauxe izan da: gure kokapena etengabe hobetzearekin konformatu gara, baina ez dugu behar bezala balioetsi aurreko garaian galdutako alorra.

11. Joan diren hiru hamarkada hauetan gure industriak jakin du aurre egiten 70-80ko krisialdiari, Europako merkatua zabaltzeari eta, gero, Europako Diru Batasunari, eta nazioartean lehen mailako lehiakortasunari egin dio aurre. Baina, zoritxarrez, ezin dugu gauza bera esan gizarte-arloan eta erakundeetan ditugun hutsuneei buruz. Diktadura garaian egindako ingurumen-hondamenak hein batean baino ez dira zuzendu. Gure administrazioa, gure hezkuntza eta unibertsitate-sistema Europako azken postuetan daude; bien bitartean, gure arduradun politiko asko asebetarik bizi izan dira “gure Estatutuari esker beste autonomia-erkidego batzuk baino hobeto gaudelako”.

12. Ez gaitezen engainatu. Enpresak gai dira beren kabuz lehiatzeko muga batzuen barruan, baina epe luzera begira, eraginkortasunak eta ingurunearen oreka sozialak eta instituzionalak bakarrik bermatu dezake garapen ekonomiko iraunkorra.

13. Tamalez, gure arduradun politikoez ez dute behar adinako adorarik izan, batetik, gure egitura publikoen egoera Europan lehen mailan daudenekin konparatu eta behar ziren neurriak hartzeko. Eta, bestetik, ikuspegi historiko minimo bat falta izan da, politika publikoei dagokienez, non gauden ikusteko, orain eta duela dela hogeitau urte, eta 30eko hamarkadan eta 70ekoan, eta non egon gintezkeen diktadurarik izan ez balitz.

14. Beraz, estrategia argiak eta asmo handikoak behar ditugu Gipuzkoako gizartean eta erakundeetan ditugun egitura-hutsune larri horiek gaitzeko, hain zuzen ere, hutsune horiek baitira epe ertainera eta luzera begira gure produkzio-garapenak duen oztopo nagusia.

15. Izan ere, gure herrian ezkutuan dagoen gatazka kultural, sozial eta politikoa diktadura frankistak eragindako arazoak konpondu gabe egotearen ondorioa da hein handi batean.

16. Bistakoa da, ordea, hirigintzan, kulturean edo hezkuntzan izandako narriadura ez dela epe laburrean erraz konpontzeko modukoa. Baina funtsezkoa da horretaz jabetzea. Posizioari eustearekin edo aurreko urteetan baino zertxobait hobeto egotearekin konformatzen bagara, ez gara inoiz frankismoaren garaian galdutako alorra berreskuratzeko gai izango. Eta ez dugu benetako aukerarik izango gure gizarteak epe luzera dituen xede handiei aurre egiteko.

17. Ez gaitezten engaina. Epe ertain eta luzera begira heredadutako hutsune horiek mantentzea onartzen badugu, gure produkzio-ehuna garatzeko oztopo bihurtuko zaizkigu epe luzera, lehenik eta behin, berrikuntzarako gaitasunean, ondoren, hezkuntza-egituretan, eta azkenean, jarduera ekonomikoa elikatzen duen kultura, gizarte eta ingurumen-mailako orekan.

3.5 MAILA ASKOTAKO GOBERNANTZA

1. Garapen ekonomikoaren erakunde arteko aspektuak oso garrantzitsuak dira lurralde batzuetan, hala nola Gipuzkoan. Lurralde horietan, industria-politiketan —eta, oro har, garapen-politiketan— lehen mailako erantzukizunak dituzten eta eremu geografiko desberdinetan dauden erakundeek partekatu egiten dituzte politika horiek.

2. Gipuzkoako industria lurraldean zehar sakabanatuta dago eta garapen endogenoaren aldeko apustua egin da. Horregatik, badirudi justifikatuta dagoela herri- eta eskualde-mailako garapen-estrategiei garrantzi handia ematea, izan ere, estrategia horiek orain arte izan dutena baino bultzada eta sistematizazio handiagoa behar dute.

3. Gure ustez, Foru Aldundiak funtsezko eginkizuna du erakunde-maila desberdinak koordinatzen, politika orokorrak aplikatzen eta lurraldearen baitan ekintza publikoak eta krisiaren aurkako politikak bultzatzen.

4. Gipuzkoako lurraldearen arduradun zuzen bakarra den aldetik, Foru Aldundiak ahaleginik handienak egin beharko lituzke ildo hauetan:

- herri- eta eskualde-mailako garapen-politikak sustatzea eta koordinatzea.

- EAE, Espainia edo Europarako diseinatu diren politikak Gipuzkoan zuzen aplikatzen direla ziurtatzea.

- maila geografiko zabalagoetan diseinatutako politikek — ahal den neurrian— Gipuzkoaren interesak eta ikuspuntuak kontuan hartzen dituztela ziurtatzea.

5. Eusko Jaurlaritzak da Industria Politika landu eta onartzearen arduradun nagusia. Funtsezkoa da Gipuzkoak politika horietan modu aktiboan esku hartzea. EAEn baita Gipuzkoak badu pisu nahikoa Autonomia Erkidegoko politika publikoetan modu eraginkorrean eragiteko gaitasuna ziurtatzeko.

6. Konfigurazio eta egitura ekonomiko bereziak dituen, Gipuzkoak ardura berezia dauka Autonomia Erkidegoko politika publikoak garapen endogenoko estrategien barruan mantentzen direla ziurtatzeko, eta enpresa txiki eta ertainen interesak eta herri- eta eskualde-mailako politiken lehenespena modu egokian errespetatzen eta sustatzen dela bermatzeko.

7. Gipuzkoak hezkuntza eta berrikuntzako politiken norabide-aldaketa kualitatibo baten aitzindari izan beharko luke, epe ertain eta luzera begira gure garapen ekonomikoan palanka-efektua sortzeko ezinbestekoak baitira. Bistakoa da Gipuzkoako erakundeek –eta toki-mailakoek– zeregin handia izan dezaketela hezkuntza eta ikerketako proiektuak bultzatzen. Alabaina, denok dakigunez, finantzen eta hezkuntzaren eremuak Autonomia Erkidegoaren mailan definitzen eta gauzatzen diren politiken mende daude gehienbat.

8. Are zailagoa da Espainian eta Europar Batasunean diseinatu eta onartutako politikei aurre egitea. Alde batetik, politika horietan eragiteko aukerak oso murrizak dira.

Eta, bestetik, industria-garapena bultzatzeko xedez Espainian eta Europan prestatu eta aplikatu diren politikak, orain arte behintzat, edo ez dira egon edo nora ezean ibili dira, eta kontraesanek beteak izan dira.

9. Zentzu horretan, gure zeregin nagusia hauxe izan beharko luke:

- a) EAE ahalik eta ondoen kokatzea Espainiako eta Europako politiketan mintzakide izateko eta eragina izateko.

b) Gipuzkoa osoko edo toki nahiz eskualde-mailako erreferentzia-ereduak Espainiara edo Europara eramatea, beste maila geografiko batzuetako garapen-politiketan eragiteko aukerak zabaltzeko interesgarriak diren heinean.

Tokiko garapen-ereduak, beren sektorean erreferentzia diren zenbait enpresa, makina-erremintaren sektorea, Arrasateko kooperatiba eredia, ikerketa-zentroak, maila anitzeko gobernantza eredia bera, etab. eredugarri izan daitezke eta EAetik kanpoko inguruneetan aurkezteko modukoak, ez irudi hutsa emateko, eragin-maila jakin batzuk lortzeko baizik, garapen-politiken esparru funtzional edo sektorial espezifikoetan.

10. Espainiako politika ekonomikoen bilakaera kaltegarria izaten ari da, zalantzarik gabe, Gipuzkoako garapen ekonomikorako. Espainiako ekonomiaren etorkizun negatiboa eta krisiaren aurkako politiken kudeaketa eskasa ikusita, esan daiteke geldialdi luze bat datorrela, eta halabeharrez, epe laburrera, ertainera eta luzera begira, eragina izango duela salmentak Espainiako merkatura bideratuta dauzkan Gipuzkoako industrian. Enpresa horiek beste merkatu estrategiko batzuetara begira jarri beharko dira edo bestela murrizketa esanguratsuak onartu bere produkzio-gaitasunean.

11. Nolanahi ere, Espainian garatu diren krisiaren aurkako politikek eragin negatibo nabarmena izango dute Gipuzkoako garapen ekonomikoan.

12. Espainiako finantza-sektorearen lur-jotzeak eragin zuzena du euskal finantza-sistemaren zati handi batean. Zehazki, lehengo Kutxan –gaur egungo Kutxabank– horren etorkizuna eta orientazio estrategikoak zalantza handitan daude. Erakunde horren ikuspegi estrategikoa argitzen ez den bitartean, zaila izango da gure garapen ekonomikorako finantza-oinarrien etorkizunari buruzko aurreikuspenak egitea. Zentzu horretan, Gipuzkoako erakundeek argi eta garbi jokatu beharko lukete Kutxabank-en errotea, kaudimena eta ehun ekonomikoarekiko lotura ziurtatzearen alde, baita Gipuzkoako erakundeek banketxe horretan duten eraginaren alde ere.

13. Arrisku handia dago, halaber, Espainia krisiaren aurka ezartzen ari den politikak eragin zuzena izateko Gipuzkoako hezkuntza eta berrikuntzako egituretan. Izan liteke baliabide eskuragarriak zuzenean murriztearen ondorioz, edo izan liteke politika horiek Euskal Autonomia Erkidegoan sortzen ari diren imitazio-efektuagatik.

Espainian krisiaren aurka hartzen ari diren neurriek sortutako gatazka sozialek eragin nabarmena dute —eta izango dute— gure lurraldeko negoziazio kolektiboan eta bake sozialean, eta desbideratu egiten dituzte Gipuzkoako gizarte-taldeek gure produkzio-sistema hezkuntzaren eta teknologiaren aldetik birkokatzeko egin beharko lituzketen ahaleginak.

14. Gauza jakina da azken hamarkadetan Europan egin diren industria- eta garapen-politikek porrot egin dutela beren helburua, munduan Europaren etengabeko gainbehera erlatiboa saihestea alegia, lortzeko bidean. Jakina da, bestalde, Europako Diru Batasunaren balantze negatiboa, edo Eurogunean nahiz Europar Batasunean garatu diren krisiaren aurkako politiken eraginkortasun eza. Bistakoa denez, Gipuzkoatik ezin dugu gauza handirik egin horretaz, egoeraz jabetu eta, ondorioz, zer esparrutan ari garen eta moldatu beharko dugun jakitea ez bada. Europarekiko izan ohi diren aurreiritzi eta eszeptizismoen aurrean, seriotasunez eta errealismoz aztertu behar da benetan zer gertatzen ari den Europako industria- eta garapen-politikan eta nolako bilakaera aurreikusten den.

3.6 KRISIAREN AURKAKO POLITIKAK BIDERATU BEHAR DIRA

1. Gipuzkoan eta Euskal Herrian, oro har, gero eta premia-egoera da krisiaren aurkako politikak zehatzago bideratzea. Premia hori aurreko eta oraingo gobernuari dagokie eta baita oposizioari ere, eta, segur aski, eragile ekonomiko guztiei eta Gipuzkoako gizarte osoari.

2. Krisiaren aurkako politiken oinarritzko abiapuntuak arazoan azterketa argia eta zehatza izan beharko zuen, politika horiek aurre egin beharreko arazoak zeintzuk diren jakiteko. Nolanahi ere, erreferentzia nagusi gisa, kontuan hartu behar da Gipuzkoak dituen erronkak funtsean desberdinak direla Mendebaldeko esparru orokorrarekin alderatuta, eta, zehazki, Espainiako krisi ekonomikoarekin konparatuta.

3. Zentzu horretan abiapuntuko erreferentzia argi bat dago, hau da, krisia hasi zenean, Gipuzkoako ekonomiaren gainzorpetzea neurritsu samarra zen. Egitate horrek, berez, funtsezko ondorioak ditu:

- a) Gipuzkoako familiek eta enpresek — salbuespenak salbuespen— ez dute izan zorgabetze-prozesu dramatiko bati aurre egin beharrik.
- b) Finantza-erakundeak ere modu apalagoan gainzorpetu dira (ikustea besterik ez dago finantza-erakundeen gordailu/maileguen ratioak), eta horri esker, krisiari kaudimen-maila dezentearekin egin diote aurre.
- c) Diru-bilketaren beherakada ez da izan hainbeste Gipuzkoako merkatuak behera egin duelako, Espainiako merkatua erori delako baizik, hain zuzen ere, merkatu horixe baitzen Gipuzkoako enpresen salmenta-toki nagusia.

4. Horrek guztiak esan nahi du, alde batetik, Gipuzkoan krisiaren aurka egiten diren politikak eta Espainian edo Europako herrialde periferikoetan egiten direnak guztiz bestelakoak izan behar direla.

5. Aldi berean, Gipuzkoak ez du norabidea galdu behar —eta are gutxiago jarraitu— beste ingurune eta egoera batzuetarako diseinatu diren krisiaren aurkako politiken arrastoari.

6. Horrek ez du esan nahi, ordea, doikuntza-politikak ezarri behar ez dituenik. Doikuntza hori, jakina, ezinbestekoa da aurrekontu publikoetan, non diru-politikarik ezean, eta zor publikoa jaulkitzea oso zaila denez, sarrera eta gastuen arteko doikuntza egitea nahitaezkoa baita. Kontzeptu honetan behintzat, hasieran desadostasun handiak izan arren, badirudi adostasun argia lortu dela talde politikoen artean.

7. Hala ere, bada funtsezko kontu bat Gipuzkoako krisiaren aurkako politiketan, hau da, etengabeko nahasmendu bat argitu beharra dago: Gipuzkoako ekonomiaren arazoak eta Espainiako ekonomiarenak ez dira berdinak. Arazo hori dator, hein batean, espainiar eremuko komunikabideek presentzia handia dutelako Gipuzkoan, eta bestetik, euskal komunikabideek eta Gipuzkoakoek etengabe nahasmena sortzen dutelako beren mezuen bidez.

8. Egia da, bistan denez, gure familien eta enpresen gastuen eta inbertsioen mailaren nolabaiteko doikuntza egin beharra zegoela.

9. Egia da, halaber, gure banku-sistemak ere joera zertxobait zuzendu beharra zuela, zorpetze-maila jaitsiz, eta aurrezki-kutxek eta kreditu-kooperatibek beren eremu naturaletik kanpo egindako arrisku-inbertsioak likidatuz.

10. Baina jarduera-eremu horiek guztiek bigarren mailako garrantzia dute Gipuzkoako krisiaren aurkako politiketan.

11. Ezin da ulertu ez onartu bi urte eramatea gure finantza-sistemaren desegituratze-prozesu batean sartuta, gure kasuan ez baitzen beharrezkoa, ezta komenigarria ere.

12. Bestalde, ez dirudi onargarria denik etengabeko liskarrean ibiltzea lan-erreformari buruz eta gizarte-arloko murrizketa zorrotzen inguruan; izan ere, gure ustez, Estatuan zalantzazko eraginkortasuna izan badute, are gutxiago behar ziren Gipuzkoarako.

13. Behin eta berriro nabarmendu dugun bezala, Gipuzkoako krisiaren aurkako politiken helburu nagusiak honako hauek dira: gure ekoizpen-egitura gaurkotzea, zehazki, ekoizpenerako inbertsioa, prestakuntza eta ekipamendu teknologikoa. Horrek esan nahi du gure gizartean ardatz hauen inguruan egin behar direla eztabaida nagusiak: I+G politika, unibertsitate-politika, enpresen finantzaketa, lanbide-prestakuntza, ekoizpenerako inbertsioa, ...

14. Hala ere, diskurtso politiko eta mediatikoa erabat lekuz kanpo dago Gipuzkoan. Bai lider politikoen adierazpenetan, bai hedabideetan, gure ikastetxe eta zentro teknologikoen egoera edo gure ekoizpen-jarduera aipatuz ematen den mezu bakoitzeko, hamar edo ehun mezu zabaltzen dira krisiaz eta bankuen birmoldaketaz, finantza-merkatuez, arlo sozialen eta aurrekontuen murrizketaz, arrisku-primaz, esku-hartzeaz, erreskateaz,...

15. Krisian daramagun bost urteotan mantendu den egoera hau guztiz kezagarria da. Benetan zaila da, testuinguru honetan, gure arduradun politikoek, gure gizarte-eragileek eta Gipuzkoako gizarteak, oro har, beren ahaleginak krisiaren aurkako estrategien benetako erronketan bateratzea.

16. Beraz, ezinbestekoa da Gipuzkoan krisiaren inguruko azterketa, azalpena eta eztabaida publikoa hobeto zentratzea, horixe baita egin beharreko lehenengo pausoa eragile sozial, ekonomiko eta politikoen arteko eztabaida politikoa norabide egokian bideratzeko, eta, azkenik, krisiaren aurkako politikak eta ekintzak ere behar bezala zentratzeko.

3.7 FINANTZA-GLOBALIZAZIOA

1. “Globalizazio” terminoan sartzen diren fenomeno guztien artean, segur aski, finantza-globalizazioa da gaurko finantza-krisiaren sorreran eta garapenean eragin zuzena izan duela erakutsi duena.
2. Dakigunez, finantza-globalizazioaren justifikazio teorikoa honetan oinarritzen da: kapitalaren nazioarteko mugimenduak maximizatzeak abantailak izan behar lituzke interes orokorrerako. Maximizazio horrek erraztu egin beharko luke kapitala iristea munduko edozein tokitako aurreztaile edo finantza-inbertitzaileengandik finantza-baliabideen premian dauden familietara, enpresetara edo gobernuetara, berdin dio zein herrialdetan edo eskualdetan dauden.
3. Teorian, nazioarteko kapital-mugimenduak erabat malgutzeak aukera ezin hobeak ematen dizkie aurreztaile/inbertitzaileei beren baliabideak gordailutu edo inbertitu ditzaten, eta hartzaileek kapital hori baldintzarik onenetan eta erraztasun handienarekin eskuratu dezaten.
4. Hori da teoria. Izan ere, labur esateko, horixe da finantzen globalizazioak duen justifikazio teoriko bakarra.
5. Egia esan, finantzen globalizazioak arrakasta izan du eta Europako Diru Batasuna garrantzi handiko tresna izan da prozesu horretan. Hain arrakasta handia izan du, ezen nazioarteko kapitalaren zirkulazioa biderkatu egin baita azken hamarkadetan.
6. Baina arrakasta hori porrota izan da aldi berean. Hain zuzen ere, kapitalaren gehiegizko mugikortasun hori izan baita gaur egungo krisiaren kausa nagusietako bat.
7. Teorian espero zitekeenaren kontra, kapitalaren mugikortasun handiago horrek ez du hobetu finantza-baliabideen esleipena. Aitzitik. Mendebaldea –eta, oro har, mundua- txarto bideratutako

nazioarteko finantza-inbertsioz bete da, eta, horren ondorioz, aurreztaileek arriskuan ikusten dituzte beren gordailuak, inbertitzaileek beren ondarea, kreditu-erakundeak arriskuan daude beren balantzeetan pilatutako aktibo toxikoen erruz, zordunek ezin diete aurre egin beren finantza-kargei, etab.

8. Kapitalaren mugikortasun handiago horrek ez du hobetu finantza-baliabideen esleipena. Kontrakoa baizik.

9. Finantza-globalizazioaren justifikazio teorikoak duen akats nagusia gaurko ekonomia-zientzia “ofizialaren” sakoneko oker batetik dator: Ekonomiaren ikusmolde erredukzionista / mekanizistatik. Ikusmolde hori pixkanaka zabalduz joan da unibertitate eta interes-taldeetatik finantza-erakundeetako exekutiboengana, eta kutsatu egin du haien kudeaketarako ahalmena.

10. Kontua da eragiketa ekonomikoen atzean, eta baita finantza-eragiketen atzea ere, pertsonak daudela, ez zenbaki hutsak.

11. Finantza-eragiketen kasuan, globalizazioaren teorikoek ahaztu egin dute zein garrantzitsua den aurreztailea / inbertitzailea eta kapital-hartzailea hurbil egotea, finantza-baliabideak modurik egokienean esleitzeko.

12. Finantza-globalizazioak eraginez aurrezkiaren eta inbertsioaren artean sortu den urruntasun gero eta handiagoak bere ondorioak izan ditu. Krisia lehertu zenean, mendebaldeko herrialdeetako kreditu-erakunde hartzekodunen balantzeak finantza-aktibo toxikoz beterik aurkitu ziren eta, gainera, aktibo horiek helburu eta ingurune ezezagunetan inbertituta zeuden, konplexutasun tekniko handia zuten tresnen bitartez, edo baliabideen azken hartzailera irsteko, hainbat finantza-bitartekari zeuden tartean.

13. Aurrezkoa eta inbertsioa elkarrengandik urruntzearen ondorioz, kreditu-erakundeek galdu egin dute arriskuaren ikuspuntua eta hura egoki balioesteko ahalmena, eta horrek erabat hondatu du finantza-aktiboen kalitatea. Zalantza sistematikoak sortu ditu bankuetako balantzeen fidagarritasunaz eta horrek

kanpoko erreferentzia zeharkakoak eta ustez objektiboak –gero fidagarritasun gutxiago dutenak- erabili beharra ekarri du, aktiboen balorazioa egiteko (rating agentziak, estres testak, etab.).

14. Argigeratubeharluke gertutako aikasbidea dela etorkizunerako, eta baita epe laburrerako ere, krisi ekonomikoa gainditu nahi bada. Finantza-globalizazioaren oinarri nagusiak berraztertu egin beharko lirateke lehenbailehen. Beti bezala, hori egitea edo ez egitea ez dago arrazionaltasun ekonomikoaren baitan, interes-talde politikoaren mugimendu eta eragiteko ahalmenaren baitan baizik.

15. Nolanahi ere, azaldutako guztiak ondorioak izan beharko lituzke krisiaren aurkako politiketan eta Gipuzkoako garapen ekonomikorako politiketan. Nazioarteko arau-esparrua aldatu nahiz aldatu ez, funtsezkoa da jarduera ekonomikoaren eremuan benetan gertatzen ari dena ezagutzea –nazioarteko erakundearen diskurtso ofizialetatik kanpo- etorkizunari begira kokapen egokia hartzeko.

16. Krisiaren aurkako politiken ikuspegitik, ezinbestekoa da Gipuzkoako erakunde publikoek, Eusko Jaurlaritzarekin batera, gutxienez lurraldeko kapital-fluxuen segimendua egitea.

17. Bistakoa denez, kontua ez da kapital-fluxuei arau bidezko murrizketa zuzenak egitea, baina ezinbestekoa da Gipuzkoako familien eta enpresen aurrezkiak justifikaziorik gabe xahutzen ez uztea beste ingurune geografiko batzuetan egindako arrisku handiko eragiketetan; hain zuzen ere, horixe gertatu baita azken urteotan, Gipuzkoako lurraldetik kanpo hainbat eta hainbat banku-bulego ireki direnean.

18. Gipuzkoako krisiaren aurkako politiken baitan funtsezko pieza den heinean, ziurtatu egin beharko litzateke kanpoko inbertsio horiek ahalik eta lasterren likidatuko direla.

19. Gipuzkoako instituzioek zaindu egin behar dituzte lurraldeko aurrezki- eta inbertsio-fluxuak, eta gure enpresek ekoizpen-inbertsioetarako behar dituzten finantza-baliabideak eskura

dituztela ziurtatu, are gehiago krisi ekonomikoan bete-betean sartuta gaudenean.

20. Kontrako zentzuan, Europako herrialde periferikoen esperientziak erakusten digu finantza-erakundeen gehiegizko zorpetzea arrisku oso larria dela. Gehiegizko zorpetze hori ez da gertatu, funtsezkoenean behintzat, Gipuzkoako aurrezki kutxa eta kreditu kooperatibetan. Edo, hobe esanda, ez da gertatu Espainiako kreditu-erakundeen mailan. Baina gure erakundeak ere gainzorpetu dira maila batean, hain zuzen ere, bere gain hartu behar ez zituzten arrisku handiko inbertsioak egin zituztelako berezkoa zuten ingurunetik kanpo.

21. Politika publikoek zaindu egin behar dute gure finantza-erakundeek zorra jaulkitzen badute, Gipuzkoak eta erakunde horien berezko lurraldeak behar duelako dela, bertako gizarte-ehunak eta ekoizpen-ehunak behar duelako, eta ez daitezela zorpetu arrisku handiko eragiketak finantzatzeko edo ingurune hurbiletik kanpo jarduteko.

22. Alabaina, finantza-globalizazioarekin gertatutakoak utzi digun ikasbiderik handiena kultura arlokoa da, segur aski. Finantza-erakundeak “uhin berriko” exekutiboak beterik daude, eta oraindik ez dute ikasi finantza-jarduera ekonomia errearen aldeko tresna besterik ez dela eta horren balioa arnasa ematen dion ekoizpen-ehunaren balioan oinarritzen dela. Finantza-erakundeek –eta finantza-eragiketek- balio handiagoa dute ekonomia errearekin hurbilago dauden heinean; izan ere, hortik hartzen dituzte gordailuak eta horri ematen dizkiote maileguak.

23. Ezinbestekoa da gure lider politikoak eta -are gehiago-finantza-erakundeetako exekutiboak, guztiz jakitun izatea finantza-jarduerak beti egon behar duela ekonomia errearen zerbitzuan, gure familien eta gure ekoizpen-ehunaren zerbitzuan. Eta lotura estua izan behar duela horiekin.

3.8 TESTUINGURU EKONOMIKO GLOBALA

1. Gipuzkoako garapen ekonomikorako interes handiena duten arloei dagokienez, une honetan munduko egoera globalaren etorkizunaz esan daitekeen gauza bakarra da, segur aski, etorkizun hori ez dela izango “uste genuena bezalakoa”.
2. Arlo horretan bada, ordea, aldaketa interesgarri bat, hots, globalizazio ekonomikoaren fenomenoak zalantzan jartzen ari dela sakon-sakonetik.
3. Bistakoa da globalizazio ekonomikoaren arlo batzuk, hala nola finantzen globalizazioa, merkataritzaren globalizazioa, ekoizpenaren espezializazio handiagoa eta abar, gaur egungo finantza-krisia sortu eta lehertu duten eragile nagusiak izan direla.
4. Egia da nazioarteko erakundeek ez dutela egitate hori formalki aitortu, ezta globalizazioaren gehiegikeriak zuzentzeko politika argirik ezarri ere. Baina ez genuke horretatik ondorio azkarregirik atera behar, batez ere kontuan hartzen badugu nazioarteko erakundeek ez dutela zirkinik ere egin, ez arlo horretan, ez krisiaren aurkako politiketan.
5. Dena den, nazioartean, globalizazioaren ondorio kaltegarriak zuzentzeko neurri politikoak hartu zein hartu ez, krisiaren aurkako politikei begira eta Gipuzkoako garapen ekonomikorako, beharbada garrantzi handiagoa dute kultura ekonomikoari dagozkion ondorio kontzeptualek.
6. Kontuan hartu beharreko lehenengo ondorioa da ekoizpenaren gehiegizko espezializazioak dituen arriskuak zaindu behar direla. Jakina, arrisku horiek balioesteko, nola edo hala ingurune geografikoari begiratu behar zaio, eta kontuan izan behar dugu beti Gipuzkoa dimentsio txikiko lurraldea dela.

7. Gipuzkoaren kasuan, ekoizpen-sektoreari begiratuz gero, honako ondorioa atera beharko genuke: jarduera-sektore ezberdinen artean gutxieneko oreka mantendu beharra dago, eta industria-garapena bultzatzeak ez du esan nahi, adibidez, lehen sektorea mantentzen eta garatzen arreta handiagoa jarri behar ez denik.

8. Globalizazioaren gehiegikeriak zalantzan jartzeak dakarren beste ondorioetako bat hauxe da, gure ustez: finantzen globalizazioak eragindako gehiegikeriak ere zalantzan jarri behar dira. Gipuzkoari dagokionez, horrek honako ondorioa ekarri beharko luke: saihestu egin behar da gure finantza-erakundeentzat berezkoak ez diren lurraldeetan egindako espekulazio-abenturen bidez lurraldea deskapitalizatzea, eta, horrekin batera, zuhurrago jokatu behar da, erakunde hauen palanka-efektua finantzatzeko, kanpoko kapitalaren bila jotzen denean. Gehiegikeria horiek Espainiako batez bestekoa baino neurri apalagoan gertatu izanak ez du esan nahi Gipuzkoan ere beharrezko doikuntzak egin behar ez direnik, kapital-fluxuen kudeaketa zuhurragoa eta lurraldean errotuagoa egiteko.

9. Etorrizuneko testuinguruari dagokionez, bada beste faktore interesgarri bat: Europako merkataritza-politikak. Arrazionaltasun ekonomikoak merkataritza-politika zorrotzagoak eskatzen ditu, gora datozen herrialdeetako produktuek ingurumen-, segurtasun- eta soldata-kostu txikiagoek eragindako abantailazko baldintzarik izan ez dezaten.

10. Hala ere, arrazionaltasun ekonomikoak gora datozen herrialdeekiko merkataritza-politika zorrotzagoak eskatzen baditu ere, zalantzazkoa da politika zorrotz horiek erabateko aldaketarik ekarriko ote duten azken hamarkadetan indarrean egon diren araudietan, Europako industriaren zati handi bat gora datozen herrialdeetako elkarrekikotasun-neurriez baliatzen ari baita. Azkenik, oso litekeena da Europako merkataritza-politika arrazionaltasun ekonomikoak baino gehiago oinarri politikoek — interes taldeenak — erabakitzea. Aukera horrek zuhur jokatzera behartzen gaitu.

11. Gure industria gaurko maila teknologiko ertain/apalean dagoen bitartean, Gipuzkoarentzat onuragarria izango litzateke Europako merkataritza-politikaren baldintzak gogortzea, gora datozen herrialdeetako produktuen lehia txikiagoa izango bailitzateke gure industriarentzat. Hala ere, Europako —eta munduko— testuinguru politikoa kontuan hartuta, ez dirudi gomendagarria denik aukera hori segurutzat jotzea.

12. Inguru hurbilagoan, Espainiako ekonomiak ere erreferentzia interesgarri batzuk planteatzen ditu Gipuzkoako ekonomiarentzat. Horietako bat hauxe da: Espainiak arrisku handia du halabeharrez Eurotik kanpo geratzeko, moneta devaluatzeko edo zorra ordaindu gabe uzteko.

13. Neurri horiek beharrezkoak izan daitezke Espainiako ekonomiarentzat, baina epe ertain eta luzera begira, kalte handia eragin diezaioke Gipuzkoako ekonomiari. Devaluazioaren eragina positiboa izan daiteke epe laburrera, baina, epe luzera, Eurotik kanpo geratzeak eta devaluazio handi batek asko mugatuko luke garapen ekonomikoa, produkzio-inbertsioetarako kapital gutxiago egongo bailitzateke eskuragarri.

14. Aurreikusi daitekeenez, Espainiako testuinguru ekonomikoan hamarkada bat edo biko geldialdia gerta daiteke, zorra ez ordaintzeko neurri erradikalak hartzen ez badira edo Eurotik irten eta devaluazio handi bat egiten ez bada. Neurri horiek hartzen ez badira, Gipuzkoaren merkatu nagusietakoa den horrek beheranzko joera izango du etengabe. Horrek, epe ertain eta luzera begira, behartu egingo du Gipuzkoako industria orain merkatuan birkokatzeke egiten ari den ahaleginak mantentzera, eta Espainiako merkatura esportatu beharrean, beste merkatu batzuetara begiratu beharko du.

15. Europako testuinguru berria, oraingo finantza-krisia gainditzen baldin bada, Eurorik gabeko testuingurua izan liteke edo orain arte ezagutu ez dugun moneta-unitatea duen testuinguru bat, eta, segur aski, herrialde aurreratuen alde eta herrialde periferikoen aurka jokatzeko duen tresna estrategiko gisa funtzionatuko du. Testuinguru hori mesedegarria izan daiteke Gipuzkoako garapen

ekonomikorako, baldin eta herrialdeen arteko zatiketarik gertatzen ez bada, eta Europaren eraketa politikoan eta ekonomikoan ekoizpen-jardueren aldeko apustu garbia egiten bada.

16. Europako testuinguru berri horrek inflexio-puntua eragin dezake Mendebalde osoko politika ekonomikoetan. Gure herrialdeek krisi honetatik zerbait ikasten badute, aukera ona —agian azkena— izan dezakete Mendebaldearen behin betiko gainbehera ekonomikoa saihesteko, politika ekonomikoak eta erakunde politikoak aldatuta, eta horrek, nahitaez, funtsezko kultura-aldaketa ekarri beharko du. Baina hori aukera bat besterik ez da, agian baikorrena; izan ere, arrisku handia dago hainbat hamarkadatan geldialdian egoteko edo baita depresioan sartu eta eztanda sozialak gertatzeko ere, krisi honek azaleratu dituen kontraesanak egoki konpontzen asmatzen ez badugu.

3.9 TEKNOLOGIA ETA GIZARTE- AURRERAKUNTZA

1. Garapen teknologikoa bultzatzen du EKAI CENTER-ek Gipuzkoako etorkizun ekonomikoaren funtsa bezala eta baita epe ertain eta luzeko krisiaren aurkako politiken funtsa bezala ere.
2. Zentzu honetan, ezinbestekoa da aztertzea proposatutako garapen teknologikoak zein neurritan duen harremana gizarte-aurrerakuntzarekin.
3. Hausnarketa honek garrantzi handia du Gipuzkoaren kasuan. Esperientzia historikoak erakusten digu garapen ekonomikoak eta gizarte-aurrerakuntzak ez dutela zertan paraleloki aurreratu behar; aitzitik, batzuetan, garapen ekonomikoko eredu bat hondamena izan daiteke gizarte-aurrerakuntzaren aldetik. Esperientzia historiko hau Gipuzkoako taldeen subkontzientean sartu da eta gure biztanleriaren artean kontzeptu-bikoiztasun bat sortu du, alde batetik industria-garapena landuz eta aldi berean garapen horri jeloskor begiratuz.
4. Kontuan izan behar dugun lehen puntua da Gipuzkoako garapen teknologikoa ez dela aukerarik onena gure industria etorkizunean lehiakorra izateko. Ezinbesteko estrategia bat da gure lehiakortasun-estrategiak produkzio-kostu txikietan bakarrik ez zentratzeko eta, beraz, gizarte-kohesioaren hondamenean zentratzeko. Aurreratutako herrialdeekin lehiatzeko gai ez izateak produkzio-kostu txikiagoetan oinarritutako kanpo-hedapeneko estrategia batera eramango gaitu, Europako ekialdeko herrialdeen eta gora datozen herrialdeen aurkako lehiakortasun zaila sortuz.
5. Eraitza ekonomikoak gizarte- eta ingurumen-kostu txikiago batekin lortzeko aurrerapen teknologikoa funtsezkoa da.
6. Gipuzkoako biztanleek jarduera ekonomikoa hautemateko garapen teknologikoa funtsezkoa da. Ezinbestekoa da etorkizuneko

belaunaldiek jarduera ekonomikoa berez antzeman dezatela lortzea eta ez utilitarismoaren ikuspuntutik bakarrik. Gizarteak bere oinarrizko beharrak asetzen dituen neurrian, ezinbestekoa da gure gazteek ekonomia Barne Produktu Gordinaren hazkundera baino gehiago dela ohartzea eta, batez ere, epe luzera soldata eta errenten hazkundera baino gehiago dela konturatzea.

7. Ekonomia hori baino gehiago izaten da. Baliabide eskasen kudeaketa baino gehiago da. Gure ingurua hobetzeko giza jarduera goren da eta izan behar da. Eta giza jarduera esaten dugunean gure espeziearena soil-soilik den talentu eta ahalmen sortzailearen esfortzua esan nahi dugu.

8. Aurrerakuntza teknologikoak aurreko epeetako “garapen”-estrategiak gainditzea baimenduko du eta gure gizarteak oraindik mehatxu bezala ikusten duen garapen ekonomikoa, giza desoreka eta ingurumen-kaltea gainditzeko beharrezkoa da.

9. Egia da garatutako teknologia guztiak ez dutela industria eta ingurumen, gizarte-maila edo lan-kalitatearen arteko harremana hobetzen, baina arau orokorra da indar teknologikoak eskuz egindako jardueraren erabilera txikiagotzen duela. Honek, berez, lan aldetik poztasun handiagoa eta bere sormeneko ahalmenaren garapenean giza ekintza handiagoa suposatzen du.

10. Gipuzkoako garapen teknologikoak lurraldean garapen ekonomikoa baliabide natural eskasekin lortzeko ahalmena dugula baieztatuko digu. Erabil daitekeen eremu industrialaren ustiapen handiak baliabideak industria-sail handiagoa duten lurraldeetara ez eramatea esan nahiko luke eta, ahal izanez gero, beste erabilera batzuetarako industria-eremuen etengabeko berreskuratzea ekarriko luke. Garapen teknologikoak bakarrik mantendu eta areagotu dezake Gipuzkoako industria-produkzio ahalmena lurzoru industrial gutxiago erabiliz. Hori funtsezkoa izan daiteke Gipuzkoako nekazaritza-lurren defentsarako eta sektore honen pisuaren oreka lortzeko.

11. Garapen teknologikoa ere ezinbestekoa da etorkizuneko belaunaldien hezkuntzan oinarrituz lanpostuak sortzeko. Gure

lurraldeko goi-mailako ikasketen batez besteko handia dela eta, balio erantsi handiko enpresek bakarrik eman diezaiokete lanpostu bat goi-mailako titulua dutenei. Alderantziz, Gipuzkoan goi-mailako titulua dutenek etorkizunean kanpora joan behar izateko aukera zabaltzen da, industriak kualifikazio txiki edo ertaineko giza baliabideak izatera behartuz.

12. Kualifikatutako lanpostuetan oinarritutako etorkizun ekonomikoak, modu naturalean, giza eredu orekatuagoak eta partaidetza bultzatzen duten enpresa-ereduak lortzea dakar era berean. Garapen teknologikoa, orduan, etorkizun ekonomikorako eta gizarte-etorkizunerako funtsezkoa da.

13. Laburbilduz, indar teknologikoa gakoa da industria aldetik baliabide naturalen erabilera txikiagoa behar duen garapen ekonomikoa lortzeko, orekatuagoa den gizartea lortzeko eta Gipuzkoako laneko gogobetetasuna handitzeko.

14. Indar teknologiko handiagoan datzan gizartearen gakoa da, noski, sobera dauden baliabideak sortzea eta hauekin zer egin behar den Gipuzkoako gizarteak erabaki beharko du.

15. Lehenik, garapen teknologiko eta ekonomikoa asetzen duen garapen-maila lortu behar da. Maila hau gainditzean, Gipuzkoako gizartearen esku geldituko da soberakinak zein neurritan erabiliko diren erabakitzea, adibidez, lan-jardunaldiak murrizteko edo kudeaketa publikoaren bitartez giza oreka edo ingurumen-oreka lortzeko.

3.10 AKORDIO BERRI BATERANTZ

1. Europako eskualdeetako politikak direla-eta azken urteotan egin diren azterketetan argi ikusten da gobernu politikoak — gobernantzak— zerikusi handia duela eskualdeetako industria-politiken arrakastan.
2. Zentzu horretan, epe ertain eta luzera begira, eskualde horien garapen ekonomikoa bermatzeko lidergo politikoaren kontzeptua aipatzen bada ere, EKAI CENTER-en uste dugu, gurea bezalako gizarte demokratikoetan, akordioa edo lidergo partekatuak eraginkorrak direla epe luzera, batez ere Gipuzkoa bezalako gizarte-ingurune askotarikoetan.
3. Gipuzkoako erakundeetan berriki izan den aldaketa politikoak argi uzten du azken 30 urteotan Gipuzkoan aplikatu diren garapen-politiken ohiko lidergoa utzi eta beste akordio-mota edo lidergo partekatu bat ezarri behar dela. Gipuzkoako etorkizun politikoa bata zein bestea izan, erakundeetan dagoen aniztasunak argi uzten du estrategia horiek nahitaezkoak izango direla gure etorkizun ekonomikorako.
4. Gipuzkoako indar politikoen artean desadostasun ideologiko nabarmenak egon arren, gure ustez, oinarritzko elementu nahiko daude akordio-politika bat edo lidergo partekatuak aurrera atera ahal direla eta atera behar direla esateko.
5. Adostasun hori erraztuko lukeen elementu nagusietako bat da Gipuzkoan banku pribatuen botere-gunerik ez egotea; izan ere, beste lurralde batzuetan funtsezko erreferentzia-gunea izaten da iritzi ekonomikoak eta politikoak eratzeko.
6. Bestalde, “enpresa oso handirik” ez egoteak eta enpresa handien artean kooperatibek pisu handia izateak erraztu egiten du enpresaburuen erakundeak eta enpresa-eremuarekin harreman ona duten zenbait jarrera politiko ondo finkatuta egotea enpresa txiki eta ertainetan. Argi dago, beraz, errealitate hori garrantzizko

elementua dela indar sozial ezberdinen artean akordioak bideratzeko.

7. Oinarrizko akordio horretarako funtsezko elementua da, segur aski, badela adostasun bat ekonomia erreala finantza-ekonomiaren gainetik bultzatu beharraz eta finantza-egiturak ekoizpen-egituren eta Gipuzkoako gizartearen zerbitzura jartzen direla ziurtatzeko neurriak hartu beharraz.

8. Arlo horretan akordio bat eginez gero, industriaren eta Gipuzkoako gizartearen finantzaketa egokia bermatzeko tresnak adostuko lirateke; esate baterako, banku-politikari dagokionez, kapital-fluxuak gainbegiratzea.

9. Adostasun berri horrek oinarrizko beste alderdi bat ere izango luke, hots, krisiaren aurkako politikak. Gipuzkoako gizartean eta indar politikoen artean adostasun kontzeptual zabala dago, politika publikoen artean, krisiaren aurkako politikari lehentasuna eman beharraz. Hori guztia enpresa-jarduerari laguntzeko neurri-sorta baten bidez gauzatu beharko da, eta, gure ustez, honakoildoetatik egin beharko litzateke:

- enpresa-jarduera finantzatzea.
- estrategia egoki bideratzeari eta enpresen berrikuntzarako inbertsioari laguntzea.
- berrikuntza teknologikoari bultzada ematea.
- gure lan-indarraren trebakuntza bultzatzea

10. Krisiaren aurkako eta industria-garapenerako politiketan adostasuna lortzeko faktore garrantzitsua da, zalantzarik gabe, Gipuzkoak finantza-krisiaren aurrean duen abiapuntu erlatiboa.

11. Beste lurralde batzuekin konparatuta, Gipuzkoa ez dago gehiegi zorpetuta. Gure finantza-erakundeen arazoak ez datoz Gipuzkoan gehiegi inbertitu izanagatik, kanpoan arrisku handiko inbertsioak egin izanagatik baizik.

12. Abiapuntu ezin hobea daukagu, beraz, doikuntza- edo murrizketa-politiken inguruan adostasunak lortzeko indar politikoen

artean. Argi dago aurrekontu publikoak behar adina doitu beharko direla zerga-bilketaren beherakada konpentsatu ahal izateko. Argi dago, halaber, galerak dituzten enpresek gastuak doitu beharko dituztela, baina —gure ustez— gure gastua, inbertsioa eta soldatak ez dira gehiegizkoak izan gure produkzio-mailarako.

13. Zentzu horretan, ez gatoz bat Gipuzkoako soldata-maila estatuko batez bestekoa baino “ehuneko hogei handiagoa” dela eta kritikak egin dituztenekin. Gure ustez, konparazio horrek ez du zentzurik, toki bakoitzeko produktibitate-maila eta ekipamendu teknologikoa kontuan hartzen ez bada.

14. Oso interesgarria litzateke horri buruzko azterketa espezifikoak egitea, arlo horretan adostasun politikoa lortzeko.

15. Era berean, interesgarria litzateke azterketa partekatua egitea Gipuzkoako aurrerapen industrialaren egoera erlatiboari buruz. Azterketa partekatu horren oinarritzko zutabeak bi hauek izan daitezke:

- a) Alde batetik, azken hamarkadetako industria-politiken eraginez lortu den aurrerapen handia egiaztatzea, Gipuzkoako industria-ehuna defendatzearen ikuspegitik.
- b) Bestetik, aurrerapauso horiek nahikoa ez direla onartzea, kontuan harturik, industria-ehunari eutsi diogula, baina industria-ehun hori ahula dela, batez ere ekipamendu teknologikoa ahula delako.

16. Horrelako diagnostiko komun bat nahikoa izan daiteke gizarte osoaren ahaleginak eta Gipuzkoako erakundeek elkartzeko norabide jakin batean, hots, Gipuzkoako industriaren ekipamendu teknologikoa eta prestakuntza tekniko eta zientifikoa handitzea lehenetsiko duten industria-garapenerako politiketan.

17. Gure ustez, azken hamarkadetako politika publikoen balorazioa egiten denean, ezin da aipatu gabe utzi, aurrerapausoak egin ditugun arren, oraindik oso urrun gaudela frankismoaren azken garaitik gure gizarteak zituen zenbait egitura-gabezia —gabezia sozialak eta instituzionalak— gainditzetik.

18. Azkenik, adostasun berri hori lortzeko, elkarlanerako oinarri adostuak behar dira, zehazki, iritzi-trukean eta arlo ekonomikoari buruzko elkarrizketan aniztasuna dagoela onartuta, eta jarduera ekonomikoaren eragile aktibo guztiak bertan daudela: eragile publikoak, talde politikoak, enpresariak, sindikatuak, gizarte-ekonomia, autonomoak, ikerketa-zentroak, ikastetxeak, finantza-erakundeak, etab.

3.11 SINDIKATUEN ZEREGINA

1. Joan diren hamarkadetan, esparru akademiko, profesional eta politikoetan goraka joan da mugimendu sindikala gutxiesteko kultura, eta azkenean gizartean ere hedatu da joera hori. Pixkanaka-pixkanaka, sindikatuak garapen ekonomikorako oztopoa, eta enpresen eta erakunde publikoen eraginkortasunerako arazoa direlako interpretazioa hedatu da.

2. Nolabait, pertzepzio hori indarrean dagoen kultura ekonomikoaren gauzatzea baizik ez da. Izan ere, zientzia ekonomikoa behin eta berriro huts egiten duten kontzepzio abstraktueta eta funtzio matematikoetan oinarritu da, eta behin eta berriro huts egingo dute, ez dutelako kontuan hartu azken batean ekonomia ez dela oinarritzen kalkulu matematikoan edo errealitatearen interpretazio mekanikoetan eta, aldiz, pertsonengan eta giza taldeengan, norbanakoen eta kolektiboen premia eta borondatean eta erabaki politikoetan oinarritzen dela.

3. Sindikatuen jarduerarekiko gutxiespen hori, ziurrenik, gure klase politikoak, hedabideek edo unibertsitateak kultura ekonomikoaren alorrean duten gabeziaren isla da.

4. Sindikatuak ez dira halabeharrezko gaitza. Enpresan eta gizarte osoan errentak orekaz banatzeko funtsezko elementuak dira, lehenik eta behin.

5. Gure gizartean enpresaren botere juridikoa jabeari aitortzen zaionez, ia saihetsezina da jabeak langileen soldaten eta lan-baldintzen bizkar ahalik eta errenta gehien eskuratzeko joera izatea, baldin eta hori galaraziko duen kontrapisu “faktikorik” ez badago. Gure sistema ekonomikoan nahitaezkoa den kontrapisu hori erakunde sindikalak dira, ezin baita bestela izan.

6. Hobeki edo gaizkiago, azken urteetan sindikatuak izan dira ekonomia errealetik hurbilen egon diren iritzi-taldea. Finantza-krisia lehertu zenean, zer gertatu zen jakin nahi zuen edonork indar sindikalei begiratu beharra zeukan. Izan ere, lanaren ordezkari diren

heinean, errealtatetik hurbilago zeuden azterketa ekonomikorako irizpide eta metodologiak erabili dituzte, unibertsitate-aditu gehienek defendatu dituztenak baino.

7. Hartara, garapen ekonomikoaren edozein ikuspegi serio izateko, ezinbestekoa da sindikatuen ikuspegia ere kontuan hartzea.

8. Gipuzkoako kasuan, EKAI CENTER-ek aurretiaz askotan aipatu duen egoera berezia gertatzen da. EAE mailan, gure gaitasun produktiboan eta gure egitura sozial eta instituzionaletan gertatzen den egiturazko defizitaz ari gara. Egitura horiek, hein handi batean, frankismo-aldiko garapen-garaitik datoz, eta azken hamarkadetan, Espainiako lege- eta erakunde-esparruaren bilakaerak nabarmen baldintzatu ditu, gure errealtate produktiborako batere aproposak izan ez arren.

9. Gure iritzian, baztertu ezin diren beste arrazoi batzuei muzin egin gabe, arrazoi objektibo horrek azaltzen du, batetik, euskal sindikalismoaren izaera aldarrikatzaileagoa eta, aldi berean, aldarrikapenerako estrategia horiek gure gizartean izan duten arrakasta. Nolabait, jarduera sindikalari esker, esparru juridiko-politikoak sortzen zituen egiturazko defizit sozial eta instituzionalak orekatu ditu gure herrialdeak.

10. Gainera, “aldarrikapenerako” eginkizunaz gain, sindikatuak enpresako lan-faktorearen ordezkariak diren heinean, langileen premiak, sentsibilitateak eta proposamenak interpretatzeko funtsezko elementuak dira enpresa-jarduerari loturiko politika ekonomikoetan.

11. Hori guztia dela eta, Gipuzkoako estrategia sozioekonomikoak zehaztean halabarrez hartu behar dira kontuan sindikatuak, eta beste inguru geografiko batzuetan (bestelako oreka sozial edo instituzionalekin) izan lezaketena baino parte-hartze handiagoa izan beharko lukete, gainera.

12. Hausnarketa horrek ez du baztertzen errealtatea interpretatzean eta proposamenak egitean, logika sindikala (halabarrez) partziala izango dela. Erakunde patronalen logika

partziala izango den hein berean. Bi eragileok enpresa barruko kapitala/lana dialektikan kokatzen dute euren eginkizuna, eta biek ere patronalaren eta sindikatuen arteko kontrakotasunaren bidez definitzen dutenez euren burua, hartzen duten jarrera dialektikoak, halabeharrez, jarrera “partziala” izango dute errealitatearen azterketan eta proposamenak egitean. Batez ere kapitala/lana gatazkari lotutako jarrerak aztertu edo hartzen dituztenean, patronalak nahiz sindikatuak berezkozat jotzen dute euren iritzia beste alderdiak hartuko duenaren aurkakoa izango dela.

Horrexegatik, erakunde patronal batek ere ez du esango (eta ezin du esan) langile batzuek edo guztiek ez dituztela eskubide edo soldata nahikoak, aztertzen den errealitatea edozein izanik ere. Kontrakoa gertatzen da (eta horrelaxe izan behar du) sindikatuen kasuan.

13. Horrexegatik, sindikatuei ezin zaie eskatu gobernuaren posizioak hartzea, eta ezin zaie leporatu enpresarien aurrean aldarrikapeneko proposamenak egitea etengabe. Ildo beretik, enpresariei ezin zaie egotzi kontrako jarrera hartzea. Sindikatuak eta enpresariak entzun beharra dago, eta egiten dituzten proposamenak kontuan hartu behar dira, baina betiere bakoitzak duen eginkizunaren izaera “partziala” ahortzi gabe.

14. Azkenik, enpresa barruko kapitala/lana gatazka hutsetik kanpo, sindikatuak gure esparruan jokatu duten eginkizuna ere kontuan hartu behar da. Izan ere, askotan gure egitura politikoaren, edo kontsumitzaileen eta erabiltzaileen erakundeen pisu eskasak dakartzaten defizit batzuk orekatu dituzte. Sindikatuak Gipuzkoan eskuratu duten pisu sozial eta politikoaren ondorioz, funtsezko eginkizuna dute ingurumen-politikak, kontsumitzaileen eskubideak, emakumeen eskubideak, irakaskuntza, osasuna, gizarte-segurantza, gizarte-zerbitzuak, administrazio publikoaren antolaketa, etab. diseinatzeko unean.

3.12 ENPRESARIEN EGINKIZUNA

1. Gipuzkoaren etorkizun ekonomikoa eraiki nahi bada, ezinbestekoa da enpresariak ere horretan laguntzea.
2. Egia da, Europako testuinguru politikoan, talde politikoek hurbiltasun-maila ezberdinak dituztela enpresarien jarrerekin, politika sozial edo ekonomikoaren inguruan.
3. Jarrera horiek zerikusi handiagoa edo txikiagoa izan dezakete jarrera ideologikoekin, erakunde politiko bat kudeaketa politikoaren arlo ekonomikoekin sentikorragoa izatearekin edo ez; baina, kasuen arabera, zerikusia izan dezake enpresek edo enpresa-erakunde jakin batzuek erakunde politikoengan izan dezaketen eragin faktiko handiago edo txikiagoarekin ere.
4. Edozein modutan ere, enpresariak aintzakotzat hartzeak garrantzi handia du, batez ere haiek direlako gehienetan enpresa-jardueraren ordezkariak eta Gipuzkoako enpresen beharrak eta aukerak ondoen ezagutzen dituztenak.
5. Horrek ez du esan nahi, jakina, solaskide “objektiboak” direnik ondorio guztietarako. Sindikatuen kasuan gertatzen den bezala, enpresaburuen elkarteetan eta erakunde sindikalen artean dagoen aurkakotasun-dialektikak halabeharrezkoa egiten du iritzi-talde bi horiek interpretazio “partzialak” izatea, lan-arloan behinik behin. Antzeko zerbait gertatzen da, adibidez, arlo fiskalean; izan ere, pentsaezina da enpresaburuen elkarteek zerga-igoeraren bat babestea, salbuespenezko kasuren batean ez bada.
6. Enpresaburuen elkarteek duten helburua ez da interes orokorrak defendatzea, erakunde horietan dauden enpresarien interes zehatzak eta partikularrak defendatzea baizik. Gauza logikoa da hori eta normaltasunez eta naturaltasunez onartu behar da, bai enpresarien aldetik, bai solaskide politikoaren aldetik.

7. Gipuzkoako agintari publikoek errealitate hori kontuan hartuta jardun behar dute eta enpresariak aintzakotzat hartu, zeren eta haien helburuak partzialak direla jakinda ere, bistakoa baita enpresariak duten ezagutza-maila eta garapen ekonomikoarekiko inplikazioa, eta hori guztia oso kontuan hartzekoa da politika publikoak taxutzerakoan.

8. Enpresarien eginkizuna eta interlokuzioa balioesteko faktore garrantzitsua da haien interesak eta iritziak, batetik, eta enpresaburuen erakundeak, bestetik, bereizita aztertzea.

9. Jakina denez, gehiegitan gertatzen da, enpresaburuen zenbait elkartek enpresa-multzo jakin baten helburuei erantzuten dietela, eta ez enpresa guztien helburuei.

10. Beste kasu batzuetan, enpresaburuen erakundeak eragin handiagoa jasotzen dute eremu politiko jakin batzuetatik edo kanpoko iritzi-taldeengandik beren erakundeak ordezkatzuta dagoen oinarri sozialetik baino.

11. Arazo horien jatorria da, batetik, enpresaburuen erakundeak eragin politiko handi baten mende daudela, eta bestetik, enpresa handiek enpresa txiki eta ertainek baino askoz gaitasun handiagoa dutela antolatze eta defendatzeko.

12. Gipuzkoako kasuak interes berezia du zentzu horretan. Lurralde mugatua izateak eta enpresa txiki eta ertainek duten pisu izugarriak erraztu egiten du enpresa-erakundeak ondo ezagutzea eta defendatzea enpresa txiki eta ertainen interesak. Gure ustez, oso aktibo garrantzitsua da hori Gipuzkoan politika publikoak eraikitze eta, etorkizunari begira, kontuan hartu, babestu eta defendatu beharrekoa.

13. Beste eskualde edo estatu askotan ez da halakorik gertatzen; izan ere, sarritan ez da egoten enpresa txiki eta ertainen benetako solaskiderik, enpresaburuen erakundeetan protagonismo gehiegi dutelako enpresa handiek edo ordezkari politikoek.

14. Egoera horretan interes berezia du enpresaburuen erakundeak aintzakotzat hartzea Gipuzkoan garapen ekonomikorako politikak eraikitzeko.

15. Gai horri dagokionez, kontuan hartu behar da, oraintsu gertatu den merkataritza-ganberen krisiaren eraginez, zailtasunak egon daitezkeela, gerora begira, erakunde horiek enpresa txiki eta ertainak ordezkatzeko duten eginkizunean.

16. Izan ere, ez da ahaztu behar enpresa-jardueraren zati handi bat ez dagoela ordezkaturik enpresaburuen erakundeetan. Egoera horretan daude enpresari autonomoak eta kooperatibak edo gizarte-ekonomiako enpresak, hain zuzen ere, Gipuzkoan pisu nabarmena dutenak.

17. Hori hala izanik ere, Gipuzkoako jarduera ekonomikoaren zatirik handiena enpresa-ordezkaritza horren inguruan egituratuta dauden enpresei dagokie, eta, esan dugun bezala, enpresa txiki eta ertainen inguruan dago errotuta.

18. Bestalde, Gipuzkoako elkarrizketa sozial eta ekonomikoaren geroari begira, eztabaida lasaia egin behar da lurralde honetan enpresariak izan behar duen eginkizunari buruz. Gipuzkoako enpresariak arrazoi dute, segur aski, hemengo banakako ekintzailea behar bezala balioetsi ez dela-eta kexu direnean.

19. Kontuadagauregun daukagun eredu ekonomikoan ezinbestekoa dela banakako enpresariaren figura, eta gure lurraldean pisua duten indar politikoetatik batek ere ez du defendatzen enpresariaren figura beharrezkoa ez den beste eredu sozioekonomiko aukerarik.

20. Testuinguru horretan, funtsezkoa da eta izango da gure garapenerako ekintzaile dinamikoak eta dena emateko prest daudenak egotea. Ez horiek bakarrik, jakina. EKAI CENTER-en behin eta berriro esaten dugun bezala, epe ertain eta luzerako dinamismo ekonomikoaren oinarria ez da gizartea enpresari talde txiki eta dinamiko baten inguruan antolatzea eta gizartearen gehiengo pasiboa eta konformista izatea. Gipuzkoako garapen ekonomiko eta soziala denon artean eraiki behar dugu, eta horrek

denon ahalegina, konpromisoa eta elkartasuna eskatzen du, hau da, enpresari, soldatapeko langile, autonomo, kooperatiba nahiz kargu politikoena.

21. Azken finean, enpresari txikiak ezinbesteko aktiboa dira Gipuzkoan garapen ekonomikorako politikak eraikitzeko, eta behar bezala balioetsi eta bultzatu behar dira gure ehun ekonomikoan duten eta izan dezaketen garrantziagatik. Ez dira gutxietsi behar, ezta neurritz kanpo balioetsi ere.

22. Azkenik, kontuan hartu behar da bizi dugun finantza-krisi honen testuinguruan, hurbiltzen ari direla langileen interes objektiboak eta enpresa industrialenak, finantza-sektoretik datozen arazoei eta mehatxuei aurre egiteko. Zentzu horretan, gure lurraldea ingurune guztiz egokia da itun sozial zabal bat egiteko —edo estrategia komun batzuk garatzeko behintzat— langile, enpresari, autonomo eta kooperatiben artean, eta, horrela, krisiaren aurkako estrategia eraginkorrak garatu ahal izateko; batez ere gure ekonomia defendatzeko kredituaren beherakadaren aurrean edota, Mendebalde osoan gertatzen ari den bezala, baliabideak ekonomia errealetik kendu eta finantza-sektoreari ematen zaizkion une honetan, egoerari aurre egiteko.

3.13 SMART SPECIALISATION

1. Europako Batzordeak 2011ko urrian 2014-2020 epealdirako kohesio-politikari buruzko lege-proposamenak onartu zituen. Araudiaren Proposamenean, Eskualdeko Garapenerako Europako Funtsera (FEDER) sartzeko aurretiazko baldintza bezala (“exante” baldintza) hau eskatzen da:

1.1. Ikerketa eta berrikuntza

“Eskualdeko edo nazioko ikerketa- eta berrikuntza-estrategia baten existentzia aldatuko den programarekin bat datorren espezializazio argi bat lortzeko, ikerketan eta berrikuntzan gastu pribatua bultzatzeko, ikerketa eta berrikuntza eraginkorrak lortzeko eskualdeko edo nazio sistemaren ezaugarrietara egokituz”.

Baldintza hau hurrengo “betekizun baldintzen” mende dago:

- Ikerketa edo berrikuntza mailan eskualdeko edo nazio-mailako estrategia bat dago espezializazio argi bat lortzeko:
 - o AMIA azterketa batean oinarrituta dago, baliabideak ikerketa eta berrikuntzako lehentasunetan batuz
 - o Inbertsio pribatuaren bidez IBT bultzatu nahi dira
 - o Jarraipen eta berrikuspenerako sistema du
- Estatu kideak ikerketa eta berrikuntzarako dauden aurrekontu-baliabideak ziurtatzeko marko bat sortuko du
- Estatu kideak Europar Batasuneko lehentasunekin bat datozen inbertsioei lehentasuna emateko eta aurrekontuak egiteko urteko plan bat egingo du

2. Honek esan nahi du, 2014-2020 FEDER funtsak baieztatzeko, Gipuzkoak —NUTS3 herrialde bezala— edo Euskal Autonomia Erkidegoak —NUTS2 herrialde bezala— espezializazio argi hau lortzeko eskualdeko estrategia bat izatea beharrezkoa dela.

3. “Smart specialisation” estrategia hauek Europar Batasuneko politikari eta zientzialarien aldetik arreta handia jasotzen ari dira, FEDERen ondorioz Europako Batzordeak emandako lehentasunaren ondorioz.

4. Baina egia da ere oraindik “smart specialisation” kontzeptuarekin errakuntzak sortzen direla¹. Kontzeptua bera eremu akademikoetan eztabaidatzen ari da, honi buruzko zehaztasun berriak emanez. Arrazoi praktikoak direla eta, Gipuzkoako eragile publikoei gomendatu behar zaie Europako Batzordeak zehaztutako irizpideak jarraitu behar direla.

5. Metodologia honen erabilerak Europan duen interesa dela eta, Gipuzkoako garapen ekonomikoen estrategien eraketan kontuan izatea ezinbestekoa da.

6. Askotan “espezializazio argien” estrategia eskualde bateko sektore-politika zehazteko metodologiarekin identifikatu izan da. Baina, kontzeptua, Europako Batzordeak ikusten duen bezala, berrikuntza-politikekin lotuta dago eta, azkenean, eskualdeko garapen ekonomikoen politikekin.

7. Hori dela-eta, “espezializazio” kontzeptua ez da ulertu behar, batzuetan gertatu den bezala, Europako Batzordeak eskualdeko garapen-politika guztiak sektore-espezializazio handiagoa lortzeko estrategiak bultzatu nahi ditu eta. Hau da batzuen harridura sortzen duena azkenean sektore-dibertsifikazio handiagoa bultzatzen baitute espezializazio estrategia argiak finkatzerako orduan. “Espezializazioak” gehienbat mota guztietako ekintza

¹ Europako Batzordea eta OCDE “smart specialisation” kontzeptuaren difusio garrantzitsu bat egiten ari dira. Honi Unibertsitateak, aholkularitzak eta Europako ikerketa-erakundeak gehitu behar zaizkio.

estrategikoen lehentasuna adierazten du. Sektore-dibertsifikazio estrategia baten barruan, “espezializazio argiak” suposatzen du eskualdeak bere berrikuntza estrategien artean interes handiagoa duten politikak erakartzea, dibertsifikazioa bera lehentasun bat izanik.

8. Europako Batzordearen helburua, garapen ekonomikoaren politika aktiboen ondorioz eskualdeko politiken lehentasuna ezarri ondoren, baliabideak barra-barra ez gastatzea da, eskualde bakoitzeko esfortzuak lehentasunezko inbertsio eta lan-arloetan zentratuz. Beraz, ez da bakarrik sektore-estrategiak zehazteko tresna bat, baizik eta garapen ekonomikoaren estrategien lehentasuna lortzeko eta, bereziki, berrikuntza-politikak lortzeko tresna da.

9. Bere helburu, ikuspuntu eta metodologiagatik, 2015 Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Plana, 2011n onartua, smart specialisation strategiaren adibide argia da Euskal Autonomia Erkidegoan. Nahiz eta plan hau smart specialisation testuinguru metodologikoaren barruan ez egon —sektore-politika arlo batzuk kenduta—, bere osotasunean Europako Batzordeak proposatutako oinarrizko betekizunak betetzen ditu.

10. Gure ustez, Gipuzkoako garapen ekonomikoko estrategiek Europako Batzordeak smart specialisation kasuan proposatutako irizpideak jarraitu beharko lituzkete. Metodologia hau Euskal Autonomia Erkidegoan bultzatzen bada prozesu bera ez da Gipuzkoan zertan egin behar, FEDER funtsak lortzeko bada behintzat. Baina metodologia hau prozesuen koherentzia bat bultzatzeko erabili nahi bada ulergarria da, baita Gipuzkoa eta Euskal Herriko estrategien finkapena lortzeko erabili nahi bada eta beste alde batetik Europako beste NUTS2 edo NUTS3ekin konparatuz Gipuzkoako prozesu estrategikoak errazteko.

11. Gipuzkoako garapen ekonomikoko estrategiek AMIA analisi bat izatea eta jarraipen eta berrikusketarako sistema bat izatea komenigarria da.

**Gipuzkoako
Foru Aldundia**
Diputatu Nagusia
Euskara Zuzendaritza
Nagusia

berria

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

HEZKUNTZA, HIZKUNTZA POLITIKA
ETA KULTURA SAILA
DEPARTAMENTO DE EDUCACIÓN,
POLÍTICA LINGÜÍSTICA Y CULTURA